

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 76 · 3. mai
Sesjonen 2022–2023

Møte onsdag den 3. mai 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 76):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:14]: Representanten Rasmus Hansson vil framsette et representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:00:32]: Jeg vil gjerne framsette et representantforslag på vegne av Lan Marie Nguyen Berg, Une Bastholm og meg selv om en human ruspolitikk i norske kommuner.

Presidenten [10:00:44]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:51]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:00:52]: Stortinget mottok fredag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Ola Borten Moe, Bjørnar Skjæran og Kjersti Toppe vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede. Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Margret Hagerup.

Margret Hagerup (H) [10:01:18]: Mitt spørsmål går til forsknings- og høyere utdanningsministeren.

Lærerne er avgjørende for elevenes læring. Det er viktig at alle elever møter lærere med god pedagogisk og didaktisk kompetanse, og at de har faglig fordypning.

Regjeringen Solberg innførte i 2017 en integrert mastergrad, som skulle løfte lærernes kompetanse, status og lønn og gjøre lærerne mer oppdatert på relevant forskning og i stand til å prøve ut nye undervisningsmetoder. Høyre i regjering prioriterte også etter- og videreutdanning, særlig innen lesing, skriving og regning, og innførte egne karriereveier gjennom lærerspesialistordningen. Lærere som gjennomførte videreutdanningen, meldte selv om at de endret sin undervisning og ble bedre av det.

Etter en sterk vekst i søkertallene til lærerutdanningene under Solberg-regjeringene fram til rekordåret 2019 har vi i 2023 det laveste antall søkere siden 2008. Regjeringen har så langt fokusert på å reversere tiltakene vi innførte, og har snakket ned det arbeidet som ble gjort i skolen. Det har ennå ikke kommet noen konkrete tiltak for å løfte læring og mestring i skolen, men det mangler ikke på festtaler. Så spørsmålet er: Hva mener

statsråden er årsaken til det sterke fallet i søkertall som har vært under denne regjeringen?

Statsråd Ola Borten Moe [10:02:36]: Takk for et viktig spørsmål, som jeg tror opptar mange både i denne salen og i landet for øvrig.

Det er viktig at vi rekrutterer godt til lærerutdanningene våre. Jeg har uttrykt stor bekymring knyttet til de søkertallene som ble gjort kjent for kort tid siden. Det er også viktig for meg å si at løpet ikke er kjørt for årets opptak. Jeg tror vi alle har en jobb å gjøre: å jobbe sammen for å sikre at så mange som mulig møter til studiestart til høsten. Dette er første bit i det endelige opptaket. Fasiten kjenner vi først når vi har svar på hvem det er som møter.

Så til spørsmålet: Hva skyldes dette? Jeg tror det er rettferdig å si at det skyldes sannsynligvis mange ting. Blant annet ser vi at dette er en trend vi finner igjen i mange andre land. Vi ser at dette har vart ved i Norge siden 2019, altså fire år på rad – i to av dem satt Høyre med regjeringsmakt. I de to første årene, altså fra 2019 til 2021, var det en pandemi. Da så vi at søknadstallene til høyere utdanning ellers gikk veldig opp, og på tross av det gikk de ned for lærerstudentene.

Det er i det hele tatt ganske mye som tyder på at dette skyldes veldig mange andre ting enn det jeg har en mistanke om at representanten Hagerup kommer til å ta opp. Det er årsaken til at jeg har invitert til en ganske bred diskusjon med alle som er interessert, for så vidt inkludert Stortingets opposisjonspartier, for å se på hva vi kan gjøre for å få opp interessen, attraktiviteten, for læreryrket vårt. Jeg tror det er en kombinasjon av hvordan utdanningene er satt sammen, hvordan læreryrket framstår, og det som kanskje er en generell tendens i befolkningen knyttet til at man vil ha enda mer opsjonalitet og valgfrihet når man velger hvilken vei man skal gå i yrkeslivet.

Margret Hagerup (H) [10:04:37]: Jeg takker for svaret.

Det er ingen tvil om at når ungdom skal velge å bli lærere, er det viktig at de har utviklingsmuligheter videre, og der har ministeren sammen med kunnskapsministeren en viktig jobb med å se på hvordan en kan få til dette.

Høyre prioriterte etter- og videreutdanning for lærere. Lærere sa selv at de ble bedre undervisere av det. Lærerspesialistordningen er i dag den eneste karriereveien en lærer kan ha, hvis læreren ikke har lyst til å bli rektor eller gå over i andre stillinger. Det gjorde også at de endret sin undervisningsmetode og hadde mer praktisk og utforskende læring.

Regjeringen har ikke sagt noe om disse tingene. Regjeringen har tvert imot senket kravene og gjort døren

høy og porten vid. Da vi innførte firerkravet i matematikk, sa bl.a. Torstein Tvedt Solberg:

«Det rigide firerkravet i matematikk som høyre-regjeringen har innført, er en av grunnene til at søknadstallet går så drastisk ned på lærerutdanningen.»

Mener statsråden at det å senke kravene for å komme inn på studiet og å fjerne karriereveier er det som skal til for å få flere lærere ut i klasserommene?

Statsråd Ola Borten Moe [10:05:43]: Jeg fikk forrige gang jeg var statsråd, det generelle tipset at man aldri skal tenke høyt fra Stortingets talerstol. Jeg skal likevel gjøre et ørlite forsøk på akkurat det.

Jeg tror kanskje at en av utfordringene med den integrerte masteren som Høyre fikk på plass i 2015, nettopp er at den framstår som veldig spesialisert og veldig lite fleksibel, og at det er et dramatisk valg å ta når du er 19 år, ferdig med videregående skole og skal gjøre et utdanningsvalg for resten av livet.

Jeg tror vi har en felles utfordring i å gjøre lærerutdanningene våre noe mer fleksible. Det har den konsekvens at vi for kort tid siden sendte ut på høring et forslag om at man også kan få integrert de fagene man eventuelt tidligere har tatt, i lærerutdanningen. Med andre ord: Hvis man f.eks. har en bachelor i matematikk, ønsker vi å vurdere om man kan få trekke med seg den matematikkunnskapen og integrere den i lærerutdanningen, sånn at man slipper å ta den en gang til.

Margret Hagerup (H) [10:06:50]: Jeg registrerte ikke at det var noe snakk om de gode tiltakene som gjør at det er attraktivt å begynne i skolen.

Den integrerte mastergraden skulle nettopp gjøre læreryrket mer forskningsbasert og bidra til at de skulle endre sin undervisningsmetode, så jeg må ha en klargjøring og en presisering: Det er veldig bra at statsråden tenker høyt, men mener statsråden at den integrerte masteren skal ut av skolesystemet, sånn som den er i dag, der det er et tilbud?

Senterpartiet var jo ikke for å innføre dette i sin tid, da den kom, men etterpå har en sagt at en synes dette har vært en klok måte. Mener statsråden at den skal bestå, eller vil en gjøre noe med den femårige mastergraden?

Statsråd Ola Borten Moe [10:07:29]: Den femårige mastergraden ligger fast. Det er ikke en diskusjon som vi kommer til å fasilitere. Men vi kommer til å fasilitere en diskusjon knyttet til hvordan vi kan tilpasse den bedre, og ikke minst hvordan vi kan gjøre praksisløpet i lærerutdanningene bedre, for vi har fått mange tilbakemeldinger på at praksisløpene fungerer dårlig. Mange lærere omtaler det også som et praksissjokk når man til fulle forstår kompleksiteten og hvor mange oppgaver

som ligger i det å være kontaktlærer, eller hva det skulle være.

Jeg vil benytte anledningen til å ta opp firerkravet. Det er helt riktig at det er endret. Det har gjort at vi har fått flere kvalifiserte søkere til lærerutdanningene våre. Hvis vi ikke hadde endret det kravet, ville tallene etter all sannsynlighet vært vesentlig dårligere enn de er i dag. Nå trenger man enten fire i matematikk eller fire i snitt. Det er uansett høyt kvalifiserte studenter som begynner på lærerutdanningene våre.

Margret Hagerup (H) [10:08:32]: Det er ingen tvil om at med firerkravet i matematikk var det flere studenter som fullførte studieløpet. Spørsmålet er: Er det viktigere at det er flere som begynner på studiet, eller er det viktigere at det er flere som fullfører studiet og faktisk kommer ut i klasserommet?

Jeg har registrert i denne spørsmålsrunden at det ikke har kommet noe om hvordan en kan løfte kvaliteten og kunnskapen i skolen, hvordan en kan gjøre læreryrket mer attraktivt gjennom å ha karriereveier for lærerne, gjennom å prioritere etter- og videreutdanning og gjennom å prioritere en god utdannelse. Det er ingen skjerpede krav og ikke noe mer innhold. Læreryrket er et godt yrke, det er et attraktivt yrke. Når du går ut som lektor, har du en god lønn, du styrer i stor grad egen arbeidstid og har en stor grad av fleksibilitet. Jeg mener at vi har et felles ansvar, både politikere, myndigheter og Utdanningsforbundet, men hva er statsrådens konkrete plan for å snu den negative trenden som nå er i søkertallene?

Statsråd Ola Borten Moe [10:09:30]: Jeg er veldig spørrende til om Utdanningsforbundet og lærerorganisasjonene generelt deler virkelighetsbeskrivelsen som Høyre og Hagerup legger til grunn for å si at det er god lønn, høy fleksibilitet, og at man styrer egen arbeidstid. Det er tvert imot mange av de temaene som har vært gjenstand for forhandlinger i gjentatte lønnsoppgjør.

Nå har man heldigvis kommet til enighet i år og innenfor en ramme som løfter lærerne godt. Det er jeg veldig glad for, det er velfortjent, og forhåpentligvis kan det bidra til et løft for å øke interessen også for yrket.

Jeg vil mene at beskrivelsen som Høyre legger til grunn, nemlig at det bare er noen strengere krav som skal til, og så kommer dette til å ordne seg av seg selv og vil øke attraktiviteten, er en veldig enkel framstilling av et uhyre komplekst problem. Vi lever i et samfunn der vi etter hvert kommer til å gå tom for mennesker på en rekke områder fordi demografien endrer seg. Det er langt mer komplekst enn at vi kan si at bare vi innfører enda litt strengere krav, kommer vi til å få enda flere søkere på disse svært viktige studiene.

Guri Melby (V) [10:10:55]: På pressekonferansen da søkertallene for utdanningen ble lagt fram, varslet statsråden at regjeringen er interessert i å se på tiltak som kan styrke rekrutteringen og søkertallene til lærerutdanningen. Det er bra. Men også for et år siden var det stor nedgang i søkertallene, og det har vært fallende søkertall siden 2019. I fjor sa statsråden at det ikke var noen krise og manet til ro:

«Nedgangen innenfor lærerfagene er ikke stort mer enn man kunne forvente. Vi trenger å se nærmere på tallene, men det er ingen grunn til å karakterisere dette som en krise.»

I NRK ble statsråden sitert på at vi måtte vente og se. Spørsmålet mitt er: Tror statsråden at regjeringen hadde ligget bedre an med å øke rekrutteringen til lærerutdanningen hvis kriseforståelsen hadde vært til stede for et år siden?

Statsråd Ola Borten Moe [10:11:44]: Det er åpenbart at det er forskjell på 2022 og 2023 når det gjelder opptak. Antallet førstegangssøkere har gått ned med nesten 22 pst. Det er en vesentlig forskjell. Det betyr selvsagt også at det er en vesentlig forskjell i måten vi som samfunn bør respondere på. Det er ikke et mål i seg selv å ha en enorm oversøking innenfor noen områder, egentlig. Målet er å klare å fylle opp plassene og fylle behovet med motiverte og kvalifiserte studenter. Det klarte vi i stort i fjor. Det er jeg veldig spent på om vi klarer i år. Det er selvsagt derfor ordbruken har endret seg.

Det gir også ekstra grunn til både ettertanke og refleksjon, mener jeg, at man kan se at trenden fortsetter for fjerde år på rad. Så kan man spørre seg selv: Klarer vi nå å snu dette? Hvis vi ikke klarer det i løpet av de neste årene, er det et ganske mørkt bilde som avtegner seg, knyttet til framtidig rekruttering. Det må vi ta på stort alvor.

Guri Melby (V) [10:12:51]: Jeg forventer at en statsråd som har ansvaret for forskning og høyere utdanning, baserer seg på forskning og kunnskap når vi skal se på hva som skal til for å gjøre læreryrket attraktivt. I stedet bedrev statsråden høyttenkning om at det at det er en mastergradsutdanning, kanskje er noe som bidrar til å gjøre det mindre attraktivt. Jeg skulle likt å se tall på om mastergradutdanninger generelt er mindre populære enn andre utdanninger. Det synes jeg hadde vært interessant å vite. Å senke både lengden på utdanningen og kravene til hvem som kan komme inn, er selvsagt en strategi vi kan ha for å få flere gjennom mølla, men jeg er veldig usikker på hva vi oppnår med det i form av kvalitet.

Vi vet faktisk mye om hva som skal til for å rekruttere og beholde flere lærere i skolen. Vi fikk en kunnskapsoppsummering fra Universitetet i Stavanger i fjor som

viser at det er mange som har en sterk indre motivasjon for å være lærer, men at vi trenger en del tiltak for å gjøre yrket mer attraktivt.

Spørsmålet mitt er: Vil regjeringen så raskt som mulig legge fram en sak for Stortinget om sin politikk – som forhåpentligvis er kunnskapsbasert – for å rekruttere og beholde lærere?

Statsråd Ola Borten Moe [10:13:57]: Fra denne tallerstolen har jeg ikke satt spørsmålsteget ved om vi skal ha en femårig mastergradsutdanning som sjangerkrav for å bli lærer, snarere tvert imot. Det er ordrepresentanten Melby prøver å legge i min munn. Jeg har derimot tatt til orde for at vi bør prøve å gjøre utdanningen mer fleksibel. Man bør legge til rette for å kunne trekke med seg de fagene man eventuelt har fra før. Jeg skulle likt å se representanten Melby være imot det.

Når det gjelder om eventuelle tiltak kan legges fram for Stortinget for å se på hvordan vi kan øke rekrutteringen, er svaret ja, kanskje. Det skal jeg ikke avvise. Men jeg tror at vi i alle fall skal starte i den enden hvor vi, sammen med alle gode krefter, nå setter oss ned og ser hva vi kan gjøre på både kort og lang sikt. På kort sikt dreier dette seg om å fylle opp plassene til høsten med kvalifiserte og motiverte studenter. På lengre sikt dreier det seg om å sikre et godt fundament for å klare å rekruttere de lærerne vi trenger over hele landet, slik at vi fortsatt skal ha en god skole overalt.

Presidenten [10:14:57]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Silje Hjemdal (FrP) [10:15:15]: Mitt spørsmål går til barne- og familieministeren.

I januar opplevde vi en forferdelig tragedie i Spydeberg. To unge mennesker mistet livet, to jenter som sto på terskelen til voksenlivet. Jentene var under tilsyn av barnevernet, noe som gjør at man må stille seg en rekke spørsmål.

Vi kan selvsagt ikke i denne sal gå inn i en enkeltsak som fortsatt er under etterforskning og gransking, og som skal i rettsvesenet. Samtidig mener jeg at vi har et ansvar for å sette søkelys på eventuell svikt i det offentliges ansvar for jentene og for den situasjonen de befant seg i, og som ledet til deres død.

Slik spørsmålsstiller oppfatter det, har det ikke her stått på advarsler og bekymringer. Ifølge TV 2 har svært mange fagmiljøer advart om at institusjonsplassering i barnevernet ikke var et tilstrekkelig tilbud til disse jentene, men at de hadde behov for helsehjelp i psykiatrien. Her møtte jentene et system som sviktet. Dette gjelder ikke bare disse jentene, men også andre barn og ikke minst familiene rundt. Siden regjeringsskiftet har det vært en økning på 44,1 pst. i køene til psykiatrien for

barn og unge. Antallet barn og unge som nå står i kø for behandling i psykiatrien, er 5 397.

Er barne- og familieministeren komfortabel med å sitte i regjering når køene til psykiatri for barn og unge har økt med 44,1 pst. på under to år, og mener statsråden at fokuset på helse i barnevernet er tilstrekkelig?

Statsråd Kjersti Toppe [10:17:08]: Eg meiner at fokuset på helse i barnevernet ikkje er tilstrekkeleg. Difor er vi tydelege i Hurdalsplattforma om at helsehjelp i barnevernet skal styrkjast, og eg jobbar òg med det i det arbeidet som skjer i den varsla kvalitetsreforma for barnevernet, som vi skal leggja fram.

Representanten Hjemdal tar opp ei forferdeleg sak, som heldigvis er tatt på alvor. Eg skal ikkje gå meir inn på den, men det er klart at når det skjer dødsfall hos barn som får hjelp av barnevernet, går det inn på oss alle.

Det eg har gjort i kjølvatnet av den saka, er at eg har sagt at alle dødsfall som har skjedd i barnevernet dei siste fem åra, skal granskast av Statens helsetilsyn. Eg har òg bedt Statens helsetilsyn om å samanfatta alle tilsyna dei har hatt, som òg kan omhandla mindre alvorlege saker, slik at vi lærer av dei feila som er gjorde. Regjeringa har òg varsla at vi skal oppretta ein eigen undersøkingskomisjon for alvorlege hendingar som angår barn både i og utanfor barnevernet. Det som er veldig viktig, er at om det skjer feil, må vi unngå eller iallfall redusera risikoen for at noko liknande kan skje igjen.

Institusjonsutvalet, som eg har sett ned på barnevernsfeltet, skal sjå på kva barnevernsinstitusjonane skal tilby, og kva f.eks. helsevesenet må ta hand om. Det er slik at veldig mange barn i barnevernet, særleg på institusjon, har alvorleg psykisk sjukdom, og dei må få den hjelpa dei treng for å få behandla det.

Silje Hjemdal (FrP) [10:19:09]: Jeg takker statsråden for svaret. Det har ikke manglet på advarsler om tilstanden i barnevernet. Mange barn opplever at de til stadighet må flytte mellom institusjoner, beredskaps-hjem og fosterhjem, og en del barn opplever dette som ganske utrygt i et system der man opplever seg selv som en kasteball. Dette så vi også var tilfellet for tvillingene i Spydeberg, og i årevis har Barneombudet, blant andre, uttrykt bekymring for nettopp slike forhold. Ombudet mener at barnevernet ikke har det som trengs for å gi hjelpen barna trenger og har krav på.

Kan statsråden si mer konkret hva hun vil gjøre for å sikre at barnevernet har kompetansen, kunnskapen, verkøylene og organiseringen som trengs for å gi barn og unge forsvarlig hjelp?

Statsråd Kjersti Toppe [10:20:13]: Det er jo slik at barnevernet har veldig mykje av den kompetansen, kunnskapen og dei verkemidla dei treng, men systemet

er ikkje tilrettelagt godt nok, slik at vi likevel ikkje klarer å gi barn den tryggleiken dei må ha. Særleg dersom dei òg har behov for helsehjelp og andre ting, vert det ekstra viktig å få til den tryggleiken.

Når det gjeld antalet flyttingar, er eg einig i at det i veldig mange år har vore slik at barn under barnevernsomsorg flyttar altfor mange gonger, at det skjer altfor mange brot. Det kan starta i ein fosterheim, og det kan òg fortsetja i institusjon. Det er ein av grunnane til at institusjonsutvalet er sett ned, for vi må sjå på korleis vi kan – med éin gong – sikra eit tilbod til barna, slik at ein unngår vidare flyttingar. Det skapar stabilitet og tryggleik.

Silje Hjemdal (FrP) [10:21:19]: En annen utvikling er at vi stadig vekk ser at foreldre må gå til media for å bli hørt i sine bekymringer for barn. For kort tid siden – som et annet eksempel – skrev en anonym mor kronikken «Rett til å ruse seg til døde» på nrk.no:

«Jeg er mor til et barn tidlig i tenårene som står i fare for å ta livet av seg med rus. Dette er mitt rop om hjelp.»

I denne kronikken ble både barne- og familieministeren og helseministeren utfordret av denne moren på hva man ville gjøre for disse barna og familiene deres. Jeg sendte et skriftlig spørsmål til barne- og familieministeren, som dessverre ble videresendt til helseministeren, så jeg fikk bare hennes svar og ikke barne- og familieministerens. Jeg vil gjerne høre fra barne- og familieministeren selv hva hun har å si til denne mammaen og andre foreldre som nå er dypt fortvilet fordi man føler seg maktesløs i et slikt system.

Statsråd Kjersti Toppe [10:22:23]: Den kronikken og tilsvarende rop frå foreldre gjer eit stort inntrykk, og eg tar det på største alvor. Det skal ikkje vera slik at foreldre som treng hjelp, anten frå helsevesenet eller frå barnevernet, skal føla at dei står makteslause, og at vi ikkje klarer å gi det tilbodet og den tryggleiken som ungene treng.

Den mora som skreiv kronikken, er anonym, men eg har hatt møte med ho og faren på mitt kontor og har fått ein grundig gjennomgang om kva dei tenkjer er problemet. Det vart ein stor debatt om tvang etter den kronikken, men det er like mykje ein debatt om korleis barnevernet kan få opp tilbod. Det er i dag kapasitetsmangel på behandlingsplassar, slik at det vert vanskeleg for dei å få den plassen dei treng. Det er òg vanskeleg for det kommunale barnevernet. Dette er noko som er viktig å få på plass framover.

Silje Hjemdal (FrP) [10:23:28]: I det videre har jeg lyst til å følge opp med at det siden 2020 faktisk er tolv barn som under barnevernets tilsyn har mistet livet. Som statsråden var inne på i sitt svar til meg tidligere i

dag, har hun lovet at Helsetilsynet skal granske alle dødsfall knyttet til barnevernsinstitusjoner de siste fem årene, og at man skal se videre på alvorlige hendelser som skjer med barn.

Jeg fikk imidlertid ikke svar på når den undersøkelseskommissjonen skal nedsettes. Og sist, men ikke minst: Kan foreldre føle seg trygge på at barn som er under barnevernet, er forsvarlig ivaretatt?

Statsråd Kjersti Toppe [10:24:18]: Arbeidet med å granske dei dødsfalla som har skjedd i barnevernet dei siste fem åra, er eit oppdrag som vart gitt ved nyttår, og det arbeidet er allereie i gang. Dette er ikkje ein stor, ekstern NOU, men det er eit hurtigarbeidande utval som skal gå gjennom dei sakene. Eg har ikkje akkurat no framfor meg kva tid dei skal levera den rapporten, men det er vel om eitt års tid, og det er ikkje meir enn det.

Til det om eg kan garantere at alle skal vera trygge på at dei får forsvarleg behandling: Det må jo eg kunna seia, men det er klart at det er risiko i barnevernet, det er òg alvorleg sjuke ungar. Det er ein risiko for at ting kan gå galt, men det er eit stort ansvar for meg å minimera den risikoen, slik at alle skal kunna vera så trygge som mogleg for at barna vert godt varetatt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:25:32]: I den tragiske saken om de to tvillingene i Spydeberg ser vi at en rekke offentlige etater og tjenester har vært involvert. I tillegg til barnevernet i Indre Østfold kommune har Bufetat, Fossumkollektivet, Sykehuset Østfold og politiet vært involvert. Vi vet at det i saker om barnevern og i saker om narkotikakriminalitet er strenge rutiner for personvern. Samtidig er alle parter best tjent med at informasjon utveksles mellom ulike offentlige etater og tjenester. Kan statsråden forsikre om at utveksling av informasjon mellom f.eks. politiet og barnevernet er tilstrekkelig for å hindre tragedier som nettopp denne saken er et tragisk eksempel på?

Statsråd Kjersti Toppe [10:26:28]: Samarbeidet mellom barnevernet og ulike andre tenester, slik som politi, helse og for så vidt Nav, er eit område som eg ser på, for eg er ikkje sikker på at det i dag er godt nok. Så veit eg at det er mange lokale initiativ der dei har eit godt samarbeid lokalt mellom politi, kommune, barnevernet og det statlege barnevernet, men det kan vera litt varierende kor godt det er. Det er viktig, og det ser eg på. Det er mitt svar.

Når det gjeld at ein igjen viser til saka frå Spydeberg, handlar det også om rus. Det som eg òg ser på saman med helse- og omsorgsministeren, er korleis spesialisert rusbehandling til barn skal og må skje, for der er det veldig mykje som kan vera litt variabelt, og som kan få dramatiske konsekvensar.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:27:33]: Jeg takker for svaret fra statsråden.

I den tragiske saken i Spydeberg ser vi at det er to voksne menn som er siktet for uaktsomt drap, for å ha solgt narkotika og for å ha hensatt jentene i hjelpeløs tilstand. Vi skal selvfølgelig ikke her foregripe det endelige utfallet av den rettslige saken. Det er allikevel grunn til å sette søkelys på hvordan kriminelle enkeltpersoner, kriminelle gjenger, hensynsløst gir blaffen i andres liv og helse. I dette tilfellet døde to jenter som en konsekvens av kriminell omsetning av narkotika. Hvordan vurderer statsråden situasjonen for barn og unge etter det som i realiteten er et frislipp av narkotika som følge av Riksadvokatens nytolkning?

Statsråd Kjersti Toppe [10:28:39]: No går representanten litt utanfor det som er mitt konstitusjonelle ansvar. Det vil vera justis- og beredskapsministeren som må svara på akkurat det representanten spør om. Det er likevel klart at eg som barne- og familieminister er bekymra for den utviklinga vi ser med at det vert det som nokon kallar ei normalisering av bruk av iallfall ein del typar narkotika blant barn og unge. Det er òg slikt vi ser utslag av i barnevernet, for det er utsette barn og unge som kanskje er mest sårbare. Den vidare oppfølginga av spørsmålet til representanten får ein heller ta med den ansvarlege statsråden.

Presidenten [10:29:22]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kathy Lie (SV) [10:29:36]: Jeg vil stille dette spørsmålet til barne- og familieministeren.

Vi lever i en dyrtid. Forskjellene øker, og det blir stadig større gap mellom dem som har råd til alt, og de som må snu på krona. Ifølge den siste målingen til Redd Barna vokser over 11 pst. av barn i Norge opp i en fattig familie. Det betyr at vi i snitt har to–tre elever i hvert klasserom som lever i en familie med dårlig råd. Så langt er det ingenting som tyder på at det blir færre fattige barn i Norge i tiden som kommer, og vi savner målrettede strakstiltak som kan forebygge risikoen vi løper knyttet til barns helse og følelse av mulighetsrom.

Vi har fått til flere tiltak på Stortinget som billigere fritidsaktiviteter, utstyrssentraler og åpne møteplasser som fritidsklubber, som er bra og som bidrar til å skåne barn for konsekvensene av foreldrenes økonomiske situasjon. Vi har også sørget for at flere barn får være med på leken gjennom gratis halvdagsplass i SFO for 1. og 2. trinn, noe som har økt deltakelsen over hele landet. Men disse gjennomslagene er ikke nok. Dersom foreldre ikke hjelpes ut i arbeidslivet eller får en trygd å leve av, vil oppveksten i fattigdom bli vesentlig dårligere enn utgangspunktet.

Hvilke tiltak ser statsråden for seg er nødvendig, og hva vil hun gjøre for at andelen barn som vokser opp i fattige familier, går ned?

Statsråd Kjersti Toppe [10:30:56]: Å ha ein verk-sam politikk for å redusera delen og talet på barn som veks opp i vedvarande fattigdom eller i familiar med lå-ginntekt i Noreg, er eit prioritert mål for regjeringa. I tida vi har kome inn i no, med auka kostnader, har det-te vore ei endå større utfordring enn før, og ein forventar òg at fleire barnefamilier vil slita – og det er jo alvor-leg, iallfall om det varer ved.

Representanten Lie fortel kva regjeringa har gjort i eit godt samarbeid med SV i Stortinget nettopp for å styrkja økonomien til barnefamiliane. Det er ei stor satsing når det gjeld barnehageprisane – med reduksjon av makspris, gratis barnehage for det tredje barnet og gratis barnehage i delar av Nord-Noreg. Det vi har fått til med SV, betyr enormt mykje, som gratis kjernetid i SFO – for barnefamiliane er det ganske store utgifter i året og betyr mykje – og ikkje minst satsinga som vi har fått til på prisjustering av barnetrygda, og det løftet vi fekk til for einslege forsørgjarar, som vi veit er av dei som har aller størst risiko for å oppleve dårleg økonomi. Barnetillegg i ytingane kom òg på plass. Og så er det dei generelle ordningane med straumstønad og lågare skatt for dei som tener minst. Representanten viste òg til satsinga på tilskotsordninga for inkludering av barn og unge, som gir støtte til f.eks. utstyrssentralar og fritidskassar, slik at ein kan få betalt kontingent – som vert brukt veldig godt ute i kommunane. Så svaret her og no – no er det statsbudsjettet for 2023 som gjeld – er at vi har vist kva vi prioriterer for barnefamilier, nettopp for å sikra at barn og unge kan vera i aktivitet og for å styrkja økonomien til barnefamiliane.

Kathy Lie (SV) [10:32:59]: Det haster med å innføre tiltak som kan hjelpe dem med minst. Vi vet at barnetrygden er treffsikker, den vil ta en direkte del av byrden fra husholdningene. SV sørget for å bidra til et historisk løft i statsbudsjettet for 2023, med utvidet barnetrygd for enslige forsørgere. For første gang på lenge ble også barnetrygden prisjustert. Barnetrygden har tapt seg i verdi i mange år, men likevel er den det mest effektive enkelttiltaket mot barnefattigdom. Vi har sett at da den forrige regjering økte den for de minste barna, gikk andelen fattige familier i denne gruppen ned, mens fattigdommen har økt i familier med de eldste barna. Når effekten av barnetrygden er så målbar, er statsråden enig i at barnetrygden også bør økes for de større barna? Og har regjeringen noen konkrete planer om å fortsette å øke barnetrygden i takt med prisveksten, slik at den ikke fortsetter å tape seg i verdi?

Statsråd Kjersti Toppe [10:33:58]: Eg har alltid vore ein varm forsvarar av barnetrygd og meiner det er ei universell ordning som verkar, som er ubyråkratisk, som ikkje er stigmatiserande, og som vi veit verkar best for dei som har minst frå før.

Representanten Lie var inne på at i dag er det ein forskjell i nivået, for dei med barn under og over seks år, som den førre regjeringa innførte, og vi ser tilbagemeldingar om at det har vore veldig bra for dei med barn under seks år, med tanke på kor mange som lever med låg inntekt og kan verta løfta ut frå det.

Når det gjeld kva regjeringa vil gjera framover med barnetrygda, er det vanskeleg for meg å svara på det i dag. Det vert eit budsjettspørsmål. Eg har sett ned eit utval som skal sjå på kva som er dei beste tiltaka for å løfta familiar ut av fattigdom, og vi vil òg sjå på dei råda det utvalet gir.

Kathy Lie (SV) [10:35:01]: Ved behandlingen av årets statsbudsjett ble skattefradraget for enslige forsørgere fjernet, og statsråden sa da at ingen ville tape på det. Samtidig fikk vi dette gjennomslaget for å øke barnetrygden for aleneforeldrene. Men i det siste har vi sett flere medieoppslag, og Aleneforeldreforeningen har fått en storm av henvendelser, fordi mange enslige forsørgere kom over en inntektsgrense som førte til bortfall av retten til å motta bidragsforskudd. Med andre ord førte økningen i en stønad til bortfallet av en annen, og flere opplever at de har fått mindre å rutte med. Det kan bety forskjellen på nye vintersko eller ikke, og muligheten til å få til et kinobesøk e.l. Hva vil statsråden gjøre for å rydde opp i dette? Jeg tror oppriktig at dette ikke var hensikten, så vi må rydde opp i dette sånn at enslige forsørgere faktisk får det løftet, slik det var ment, og som de trenger i en krevende tid.

Statsråd Kjersti Toppe [10:35:58]: Det er som representanten Lie seier, at den endringa i bidragsforskottet som hevinga av barnetrygda har ført til, ikkje var til-sikta. Det kan vi verta kritisert for, at ikkje det var ordentleg greidd ut på førehand. Grunnen til at ein del av dei vert ramma, er at ein har auka utbetalinga av barnetrygda med 5 000 kr til einslege forsørgjarar gjennom budsjettforhandlingane på Stortinget utan kanskje den nødvendige utgreiinga av konsekvensar. Men i alle fall: Eg har sagt til media og kan seia det igjen no at vi skal rydda opp i dette. Vi har greidd ut ulike måtar vi kan ordna det på, og den løysinga som vi kjem til, kjem til å verta presentert i revidert nasjonalbudsjett.

Kathy Lie (SV) [10:36:59]: Dyrere strøm, mat og drivstoff gjør at flere tar opp forbrukslån. Tall fra Gjeldsregisteret viser at forbruksgjelden til norske forbrukere har økt med 3,3 mrd. kr, noe som utgjør

2,2 pst., i løpet av det siste året. Barnefamilier og de mellom 18 og 25 år er de gruppene hvor forbruksgjelden øker mest, og det er ikke et godt tegn. For mange strekker ikke pengene til om dagen, og undersøkelser viser at barnefamilier tar opp forbrukslån for å ha råd til mat, strøm og aktiviteter til barna. Resultatet av gjeldsproblemene kan føre til ødelagt privatøkonomi, ødelagte familier og helseproblemer. Når den månedlige gjeldsbetalingen blir større enn inntekten, risikerer familiene å miste alt de har, men de har ofte for høy inntekt til å kunne få noe økonomisk hjelp. Hva vil statsråden gjøre av tiltak for å få ned den økende gjelden hos norske familier?

Statsråd Kjersti Toppe [10:37:53]: Eg har òg merka meg at forbruksgjelda har auka ganske kraftig i den seinare tida. Det er ekstra bekymringsfullt når det skjer i ei tid der vi samtidig har auka kostnader og prisauke for forbruksvarer over lang tid. Men det som på ein måte er positivt, er at vi ikkje ser ein auke i misleghald, og vi ser at talet inkassosaker generelt faktisk har gått ned. Vi ser òg at folk gjerne betalte ned litt på gjeld og lån under pandemien, slik at vi er ikkje komne høgare opp enn vi var tidlegare.

I departementet mitt ser vi på ei utviding av Gjeldsregisteret, som òg Stortinget har vore opptatt av. Vi held òg på med å revidera gjeldsordningslova, der vi vurderer desse satsane for livsopphald. Dei vil uansett verta prisjusterte i juli, som dei pleier.

Presidenten [10:38:56]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Geir Jørgensen (R) [10:39:12]: I 2019 kom Riksrevisjonen med sin rapport om kvotepolitikken i Norge de siste ti årene. Denne hadde en sterk kritikk med tanke på at flere fiskeriavhengige samfunn har fått mindre fiskeriaktivitet, kvotepolitikken har utfordret fiskeripolitiske prinsipper og lovgivning og har gjort at flere kvoter og dermed mer penger og makt er konsentrert på færre hender.

I arbeidet med den nye kvotemeldingen har statsråd Skjæran meldt at vi skal få en fiskeripolitikk som ikke bidrar til mer sentralisering, og ikke at flere kvoter samles på færre hender, eller at verdier flyttes vekk fra der de skapes.

Da blir spørsmålet til statsråd Bjørnar Skjæran: Kan statsråden fortelle hvordan han vil bruke den kommende kvotemeldingen til å svare ut kritikken fra Riksrevisjonen?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:40:13]: Jeg takker for spørsmålet.

Det er slik at det er flere ting som vil ligge til grunn når vi legger fram en ny kvotemelding. Det ene er Riksrevisjonens kritikk, som jeg ved flere anledninger har sagt at vi tar på største alvor. Det andre er at vi skal legge grunnlag for at en av Norges viktigste næringer skal ha en trygg framtid og stabile rammevilkår, som gjør at man også klarer å investere seg gjennom et grønt skifte, som vi vet også skal omfatte fiskeflåten. Det er store investeringer som skal til, og da er det viktig for oss at vi skaper trygghet for lønnsomhet i alle flåtegrupper, og at det er en forutsigbarhet for næringen som gjør at man tør å satse.

Hovedlinjene i det som vil være den nye kvotemeldingen, er nedfelt i Hurdalsplattformen. Det betyr at det vil være slutt på den stadige sentraliseringen av rettigheter i fiskeflåten som vi har sett – vår regjering vil ha en ny kurs.

Det er også en ambisjon for meg – som har gjort at jeg har brukt ganske mye tid med alle organisasjonene som har interesser i næringen – å skape bred samling om noen prinsipper. Jeg tror det kan danne grunnlaget for at man også i denne salen kan finne bred enighet om noen viktige stolper i fiskeripolitikken. Dette har gjort at arbeidet har tatt noe tid.

Da den forrige kvotemeldingen ble behandlet våren 2020, vedtok Stortinget at en del av tiltakene skulle konsekvensutredes før de ble iverksatt. Det var litt av en oppgave å få i fanget, og den har vi brukt mye tid på. Jeg har også en sterk ambisjon om at Stortinget skal være kjent med alle konsekvensene av de forslagene vi legger fram for Stortinget.

Geir Jørgensen (R) [10:42:14]: Det er ikke alt undertegnede og Skjæran er enige om, men at arbeidet har tatt noe tid, tror jeg vi skal klare å finne sammen om. Man kan jo få følelsen av at man står her i en slags reprisesending i spørretimen og ellers rundt i fiskeridebatte. Dette leder meg til det som er tusenkronersspørsmålet, ikke bare for dem som er fiskere og for dem som er i næringen, men for hele kysten og for samfunnet som sitter og venter på dette, og nå er ganske lei av at det er mye prat og lite konkret politikk å forholde seg til. Spørsmålet blir: Når kommer den bebudede meldingen?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:42:54]: Jeg har nok bidratt noe selv til den smule utålmodigheten som jeg merker, fordi jeg rett før årsskiftet 2021–2022 sa at jeg hadde en ambisjon om å legge fram kvotemeldingen i løpet av et års tid. Om du strekker «et års tid» til et par-tre måneder over ett år – det var i grunnen slik jeg tenkte – har vi jo passert det tidspunktet nå, så jeg forstår at det er en utålmodighet rundt det knyttet til at jeg la et så høyt ambisjonsnivå på tempoet. Jeg er likevel for-

nøyd med at jeg gjorde det, fordi det var et veldig tydelig signal til alle som har en aksje i det arbeidet som pågår, om at her skal vi jobbe effektivt.

Det er et omfattende arbeid. Den forrige regjeringen, som tiltrådte i 2013, klarte ikke å legge fram en kvotemelding før det var gått seks år etter at den tiltrådte. Vi har ikke tenkt å la det gå slik. Kvote-meldingen kommer selvsagt i år, og den kommer når den er ferdig.

Geir Jørgensen (R) [10:44:03]: Takk for svaret. Da noterer vi oss at den kommer i år, og så får vi se.

Like fullt er det ting i høringsdokumentene som er sendt ut, som man kan stusse på. Mest av alt må man også lete etter hva som ikke er tatt opp i høringsdokumentene rundt dette, og det ene er praksisen med omsettelige fiskekvoter. I dag er inngangsbilletten for unge folk som vil inn i næringen, fra 4 mill. kr til 8 mill. kr, og dette er ikke for fartøy eller for utstyr – nei, det er bare for papiret som du trenger for å få lov til å fiske. Denne fisken vår er, som det er nedfelt i havressursloven, vår alles, felles eiendom, og mange vil hevde at dette er en ulovlig praksis. Så spørsmålet til Skjæran blir: Vil han se på denne praksisen og gjøre noe med det i kvotemeldingen?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:45:10]: Regjeringen er opptatt av at inngangsbilletten og muligheten for rekruttering til en så viktig næring skal være slik at den er til å leve med. Vi har derfor satt i gang flere tiltak. Det var stillstand for rekrutteringskvoter – nå har vi i realiteten seks ulike rekrutteringsordninger for å komme inn i fiskerinæringen.

Så tror jeg at vi også må ta med oss historien, for norsk fiskerinæring var en næring som var ulønnsom, som var avhengig av statlige subsidier for at fiskerne skulle kunne ha et utkomme av yrket sitt. Gjennom noen år bidro staten med ganske store summer for å ta ned kapasiteten, etter hvert som teknologien gjorde at fangstkapasiteten var langt større enn det bestandene tilsa. Det ble truffet et valg i denne salen om at næringen selv skulle ta ned overkapasiteten gjennom strukturkvoter. Det har virket, vi har i dag en lønnsom næring, der næringen selv gjennom det systemet har tatt ned overkapasiteten. Men vi kommer også til å treffe tiltak for å sørge for at kvoteprisene ikke blir for høye, og at ikke for store rettigheter samles på for få hender.

Presidenten [10:46:26]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:46:45]: Miljøteknologiordningen ble foreslått av regjeringen Solberg for å fremme en mer bærekraftig havbruksnæring. Ordningen var ment å hindre smitte fra lakselus, øke overlevelsen for fisken og ta opp minst 60 pst. mer av slammet.

Ordningen har vært på høring, og det har vakt voldsom entusiasme fra alle hold, for ved mer bruk av riktig teknologi kan Norge hente ut av de erfaringene at vi er så langt framme når det gjelder teknologi, redusert fotavtrykk og økt matproduksjon i havet.

Så sent som i januar sa fiskeriministeren at ordningen skulle komme om noen uker. Likevel har statsråden nå valgt å avvente havbruksutvalgets innstilling. Konsekvensen av dette er at vi nå må avvente utvalgets innstilling når den kommer i løpet av høsten, samt utsendelse av en ny stortingsmelding. Vi må også ha en ny høringsrunde igjen før iverksettelse.

Sirkulære verdikjeder, hvor slam er tenkt som en ressurs inn i nye verdikjeder, som biogass og gjødsel, utsettes eller forsvinner, fordi man nå ikke får til et samarbeid med myndighetene som næringen ønsker seg.

Hadde ikke en iverksettelse av miljøteknologiordningen nå med utgangspunkt i de høringsvarene som statsråden har hatt på sitt bord, vært bedre for alle involverte parter enn å utsette kanskje i to år til?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:48:41]: Først vil jeg si at det er viktig at vi finner gode løsninger for å gi tydelige insentiver til å utvikle miljøvennlig teknologi som kan løfte den fantastiske næringen som havbruksnæringen er. Vi ser på flere muligheter for det allerede. Det skjer også en teknologisk utvikling i næringen hele tiden. Vi har en dyktig teknologileverandørnæring som har utviklet teknologi som bidrar til å løse utfordringene vi i dag ser i næringen knyttet til både miljø og areal. Vi ser at det er teknologi som også tas i bruk på helt ordinære kommersielle tillatelser. Det er fordi trafikklssystemet i seg selv driver fram innovasjon, all den tid lusepåvirkningen er det som styrer om man får vekst eller ikke.

Jeg deler ikke representanten Hofstad Hellelands syn på at de prosessene som er i gang, må føre til at det tar to år før vi kan lande det som er hovedspørsmålet. Det skal jeg komme tilbake til ved en høvelig anledning.

Jeg deler heller ikke helt og fullt representantens uttrykk for den voldsomme entusiasmen rundt det som var sendt på høring, for hvis vi ser på de høringsvarene vi har mottatt på den miljøteknologiordningen som den forrige regjeringen sendte på høring i sin siste regjeringssuke, etter at de hadde tapt valget, er bildet veldig tydelig: Ordningen sånn som den var lagt opp, kan ikke gjennomføres. Det er veldig mange av høringsinstansene veldig klare på.

Dette er en komplisert sak. Etter hvert som vi har sett på detaljene rundt en ny ordning, er det åpenbart for meg at vi ikke kan skipe den sånn som det forslaget som den forrige regjeringen sendte på høring, og vi har tatt en beslutning om at havbruksutvalget, som også

den forrige regjeringen satte ned, skal få se nærmere på innretningen.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:50:45]: Det er interessant at statsråden nå sier at det kanskje ikke kommer til å ta to år likevel, noe som en hel næring oppfatter. Nå sitter man og venter på regjeringen. Nå er det bråbrems i alle prosesser, det er full stopp. Det er en veldig fortvilelse i næringen. Nå er det aktører som er klare til å investere, som ønsker å samarbeide med regjeringen og bidra til en mer bærekraftig havbruksnæring. Det er skapt en voldsom usikkerhet.

Kan statsråden på noen måte si hvordan man ser for seg at man kan få på plass denne ordningen før det har gått to år og resten av havbruksutvalgets innstilling er på plass, slik at man kan bidra til noenlunde forutsigbarhet for dem som nå sitter og venter på en avklaring.

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:51:45]: Jeg skulle ønske at ingen stortingsrepresentanter brukte sin taletid til å snakke ned utviklingen i en så fantastisk næring som havbruksnæringen er. Det var salgsvekst i 2022, ca. 25 000 tonn. Det investeres i næringen. Vi behandler også fortløpende søknader som har kommet inn tidligere om landbaserte anlegg. Så investeringslysten er stor i næringen, det er vekst. Jeg vil komme tilbake til spørsmålet om en miljøteknologiordning når havbruksutvalget har lagt fram sine forslag.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:52:33]: Jeg regner med at fiskeriministeren, i likhet med oss i Høyre, leser hva næringen selv sier, og den kritikken som kommer frem i pressen. Det er egentlig ganske overraskende, for Hurdalsplattformen var i utgangspunktet ganske offensiv på næringens vegne. Men hvor har det blitt av den offensiviteten når det kommer til handling? Bearbeidingsutvalget er ikke fulgt opp, og vi savner fremdrift på arbeidet med utvikling av nye fôrvarer. Utviklingstillatelsene har stoppet opp. Det er også stans i alle søknader i landbaserte anlegg, og tillatelsesregimet er under utredning. På toppen av det har man nå skapt en voldsom usikkerhet ved at rammevilkårene er veldig usikre også med denne lakseskatten.

Det er ikke Høyre som svartmaler på noen som helst måte – vi er optimister på næringens vegne, men vi lytter til hva de sier. Kan statsråden forklare hvorfor denne offensiviteten fra Hurdal nå har blitt til full passivitet fra regjeringen?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:53:38]: Jeg kjenner meg overhodet ikke igjen i det bildet som representanten Hofstad Helleland tegner opp. Jeg stusser litt over at hvis det var så viktig for Høyre å få på plass en miljøtek-

nologiordning, hvorfor gjorde man det ikke mens man satt i regjering?

Jeg har også fått mange spørsmål om bearbeidingsutvalgets rapport – om den også skulle havne i en skuff. Det har næringen spurt meg om. Når de spør om den «også» skulle havne i en skuff, refereres det jo til erfaringer med tidligere utvalg som jobbet under tidligere regjering. Vi jobber med bearbeidingsutvalgets rapport. Flere av de 32 forslagene vil bli omtalt i kvotemeldingen. Andre forslag vil følge andre spor for oppfølging.

Når vi har iverksatt en midlertidig stans i mottak av søknader når det gjelder landbasert oppdrett, er det fordi skillet mellom land og hav har blitt utfordret. Jeg ønsker å ha klare og tydelige regler, sånn at dette er noe som kan vokse i framtiden.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:54:45]: Det er ikke riktig, det statsråden her sier. Det var Solberg-regjeringen som foreslo dette, fordi vi så at Norge har alle muligheter til å bidra til at hele denne næringen, også globalt, blir mye mer bærekraftig knyttet til både arealer og fotavtrykk. Vi ser nå at partier fra Fremskrittspartiet til Rødt omfavner denne ordningen. Vi ser en hel næring som sitter og venter, som over lengre tid har sittet og ventet og vil investere i ny teknologi, men man må ha med regjeringen og myndighetene på laget. Kan statsråden forklare hva som er problemet? Er det prisfastsettelsen? Er det politisk uenighet internt i regjeringen? Er det statsråden som møter motbør fra sine egne? Det er ikke vanskeligere enn det man gjør det til. Her handler det om å vise politisk handlekraft, skjære gjennom og ta en beslutning. Det ser vi dessverre ingen spor av fra denne regjeringen.

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:55:46]: Den entusiasmen som beskrives her, handler i alle fall ikke om det opplegget som ble sendt på høring, for det har møtt massiv motstand fra høringsinstansene. En av utfordringene som ligger til grunn for at vi bruker tid på dette, er den erfaringen vi har med de spesialordningene som den forrige regjeringen lanserte tidlig i sin regjeringsperiode. Der arvet jeg en klagebunke som har tatt altfor store ressurser både i departementet og i næringen, fordi de ikke var utformet på en måte som ikke inviterte til det. Jeg er opptatt av at vi er et demokrati. Selvsagt skal vi ha mulighet til å klage på beslutninger, men hvis ordninger blir innrettet på feil måte, vil både næring og myndigheter bruke altfor store ressurser på snøen som falt i fjor og forleden år. Vi sitter fortsatt og jobber med klagebehandling av beslutninger tatt i 2017 og 2018. Slik ønsker jeg ikke å legge til rette for at vi skal ha det framover.

Rasmus Hansson (MDG) [10:57:08]: Havbruksindustrien og næringspolitikere snakker ofte om femdobling av industrien. Forrige fiskeriminister, Odd Emil Ingebrigtsen, sa i 2021 at hans mål var å femdoble produksjonen innen 2050. Det kan være fint med vekstambisjoner, men det er ikke fint hvis de kommer i veien for å løse næringens miljø- og dyrevelferdsproblemer. De aller fleste statsråder og politikere pleier å besvare det spørsmålet med at de fikser begge deler, ikke noe problem, men det er jo ikke det som skjer. Oppdrettsnæringen har vokst med 25 pst. de siste 20 årene, og dyrevelferdsproblemene har også vokst. På grunn av knallhard lusebehandling har over 50 millioner laks dødd i merdene de siste årene.

Spørsmålet er: Har også denne statsråden som hovedmål å øke laksenæringen fem ganger?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:58:08]: Jeg tror kanskje representanten Hansson skal forsøke å lese nøye gjennom hva som har vært sagt av tidligere regjering. Jeg har ingen behov for å korrigere et slikt bilde, men begrepet femdobling kommer fra en forskningsrapport som sier at det kan være mulig. Så vidt jeg har brakt i erfaring, er det ingen regjeringer som har tatt til orde for og sagt at man har en ambisjon om det. Jeg registrerer at min forgjenger sa det etter at han gikk av som fiskeriminister. Det er noe annet.

Vi har ikke satt noe måltall for veksten i havbruksnæringen, men jeg har sagt at skal regjeringen nå det viktige målet og ambisjonen vår om å øke eksporten fra alle andre næringer enn olje og gass med 50 pst. innen 2030, er vi helt avhengig av at sjømatnæringene bidrar til det. Jeg tror alle som kjenner til fiskeriforskningen, skjønner at veksten først og fremst må komme innenfor havbruk, for selv om vi har en godt forvaltet fiskestamme, er det ikke en stor vekst å hente der.

Presidenten [10:59:15]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:59:29]: Om miljøteknologiordningen har statsråd Skjæran helt siden tiltredelsen sagt at regelverket for lukkede anlegg i sjø er like om hjørnet. Til kyst.no sa han 18. november 2021: «Vi skal ikke være noen sinke».

På AqKva-konferansen i Bergen i januar i år sa statssekretær Kristina Sigurdottir Hansen til IntraFish om miljøteknologiordningen:

«Det er ikke snakk om veldig lang tid før den kommer. Det er snakk om uker. Ikke en hel måned.»

Heller ikke den gangen holdt de ord, og nå er hele greia som kjent sendt som tilleggsmandat til havbruksutvalget. De har utsatt sin framleggelse til september, så skal den ut på høring, og så skal det utarbeides forslag.

Det vil altså ta lang, lang tid før noe kommer til Stortinget. Det er veldig spesielt, i og med at statsråd Skjæran høsten 2021 sa at de ikke skulle være noen sinke.

Har statsråden forståelse for at næringen er frustrert over at gjentatte løfter stadig blir brutt? Når kan næringen forvente at statsråden vil komme til Stortinget med saken?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:01:00]: Det har vært mange hensyn å balansere i denne saken. Siden vi allerede har et utvalg som skal se de ulike hensynene i sammenheng, har regjeringen funnet det hensiktsmessig at oppdraget nå sendes til havbruksutvalget, sånn at de kan vurdere dette spørsmålet som en del av sin helhetlige gjennomgang av tillatelsessystemet for havbruk. Vi tar utgangspunkt i at de klarer å levere innen den fristen de har fått, og det betyr at vi kan begynne å se nærmere på dette i høst.

Jeg har sagt at jeg ikke ønsker å være noen sinke. Det ønsker jeg heller ikke å være når jeg får havbruksutvalgets NOU – og så vil jeg komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:01:45]: Det begynner å bli litt gjentagende at statsråden lover og lover og ikke holder løftene. Statsråden har i flere saker forsøkt å framstå som høy og mørk. Kvotemeldingen skulle leveres senest ett år etter tiltredelse, men har blitt utsatt gang på gang, til stor fortvilelse for næringen, som ønsker avklaringer og forutsigbare rammebetingelser. Det er stort sett bare administrative rapporteringer, som fiskeritavtaler, som når fram til Stortinget fra departementet.

Vi har registrert at regjeringspartiene har hatt veldig sprikende syn og løsninger på fiskeripolitikken. Er det et bevisst valg av regjeringen å utsette framleggelsen av kvotemeldingen til etter valget?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:02:41]: Nei.

Presidenten [11:02:49]: Da går vi videre til siste hovedspørsmål.

Tage Pettersen (H) [11:03:04]: En av de store utfordringene framover er mangel på arbeidskraft. I den nye barnevernsloven har vi stilt nye og nødvendige krav til kompetanse i barnevernet. Det er innført krav om at nyansatte på institusjoner minst skal ha relevant utdanning på bachelornivå, men mange ansatte med lang kompetanse fra miljøterapeutisk arbeid med barn og unge med sammensatte utfordringer har ikke den formelle kompetansen som det nå stilles krav om.

Vi har også lovfestet krav til masterutdanning for ansatte i det kommunale barnevernet og for institusjonsleiderne. I 2020 hadde rundt 7 pst. av de ansatte i det kom-

munale barnevernet masterutdanning. I sum innebærer dette at det i framtiden vil være behov for langt flere ansatte med relevant utdanning innen barnevernet. De tilfritsvalgte i Bufetat delte nylig den samme bekymringen i en kronikk. De er tydelige på at man allerede i dag ikke klarer å rekruttere nok kvalifiserte ansatte.

Ferske tall fra Samordna opptak viser at rekordfå har barnevernsstudier som sitt førstevalg. Det er faktisk det laveste tallet på ti år, og det er det laveste tallet på ni år om vi ser på søkertallene totalt sett.

Barnevernsutvalget skriver i sin ferske rapport:

«I en undersøkelse av kompetansebehov i barnevernstjenestene er det vist til at mange kommuner har problemer med å rekruttere kvalifisert personell til ledige stillinger.»

Dette er alvorlig. «Alle» mangler folk, og mange mangler kompetanse.

Hvordan vil statsråden bidra til å få opp søkertallene til barnevernsstudiene, slik at sårbare barn kan møte kompetente folk som har tid nok til å gi trygge og gode tjenester?

Statsråd Kjersti Toppe [11:04:48]: Det er eit viktig tema representanten tar opp. Dei tala eg har fått frå Samordna opptak, viser at det var 1 700 søkjarar som hadde barnevernspedagogikk som sitt førsteval. Talet på studieplassar er ca. 850, så det er eit godt håp om at ein klarar å utnytte kapasiteten. Men at det har vore ein nedgang på ca. 15 pst. frå 2022, gir grunn til bekymring. Det er viktig å følgja med på den utviklinga.

Representanten tar opp kompetansekrava for barnevernet som Stortinget har vedtatt, både i samband med kompetansestrategien og da ein vedtok ny barnevernslov. Det er sett nye og ganske høge krav til kompetansen i det kommunale barnevernet. Dei krava skal ikkje gjelda før i 2031, og det er òg overgangsordningar for dei som allereie jobbar i det kommunale barnevernet. Eg får tilbakemeldingar om at dette er noko som i alle fall nokre er godt i gang med og vil nå ganske greitt, mens andre kommunar vil streva.

Eg har òg fått tilbakemeldingar frå institusjonsbarnevernet, som kanskje er enda meir frustrerte her og no, fordi dei meiner det vert praktisert så strengt at dei kan ha problem med ferieavvikling. Det er noko eg har bedt direktoratet om å sjå på – korleis ein kan praktisera eventuelle unntak for å hindra at ein ikkje kan ta inn unge, f.eks. i feriar. Det er altså fleire ting ved kompetansekrava som eg vurderer, for det skal jo serva tenestene og sikra god kompetanse ute. Vi må òg gi dei den tida dei treng for å opparbeida den kompetansen.

Tage Pettersen (H) [11:06:51]: Takk for svaret.

Oslo Economics skrev høsten 2022, på oppdrag fra Bufdir:

«Statistikk og tall rapportert fra kommunen tilsier at ca. 2 700 av dagens ansatte i kommunalt barnevern vil ha behov for videreutdanning for å tilfredsstille de nye kompetansekravene innen 2031.»

SSB skrev i 2021 at det er 4 647 årsverk i barnevernsinstitusjonene, og drøyt 1 000 av disse er registrert med en utdanning på videregående skole-nivå eller lavere. I et svar til meg i mars skrev statsråden at man ønsker kontinuitet, og at innføringen av kompetansekrav ikke bør bidra til økt gjennomstrømming av ansatte. I lys av dette burde statsråden være opptatt av etablering av relevante utdanninger, ikke minst utdanninger hvor det er mulig å kombinere studier og jobb. Statsråden avsluttet det svaret med å vise til utsynsmeldingen som skulle komme. Spørsmålet til statsråden blir da om den nylig framlagte utsynsmeldingen gir noen av de svarene barnevernsfeltet trenger for å få dekket disse kompetansekravene vi nå diskuterer.

Statsråd Kjersti Toppe [11:07:55]: Representanten tar opp mange ulike forhold i spørsmålet no. Det han òg tok opp i eit tidlegare spørjetimespørsmål, var korleis ein kan leggja til rette for desentralisert utdanning, spesielt korleis ein kan få fram studiar på deltid når det gjeld bachelorutdanninga. Vi har òg tilbodet på masternivå, som eg forstår det er god søkning til. Vi jobbar med akkurat desse forholda for å sjå korleis vi kan leggja enda betre til rette, slik at fleire av dei som ønskjer det, kan ta utdanning mens dei er i jobb.

Tage Pettersen (H) [11:08:39]: Ja, det er mange elementer, men det de har felles, er nettopp utdanning og kompetanse. Det er mulig å tenke nytt for å sikre flere ansatte med riktig kompetanse ute i tjenesten. Da Høyre satt i regjering, startet vi en forsøksordning for å gi flere kvalifiserte lærere i Nord-Norge. Ordningen gikk ut på at de som hadde bestått mesteparten av en fireårig lærerutdanning, kunne søke om å få et skreddersydd tilbud slik at de kunne få fullført grunnskolelærerutdanningen. Det var et tilbud som det var stor interesse for, og det var også en vinn-vinn-situasjon både for kommunene som skoleeier, for lærerne og ikke minst for elevene der ute i den enkelte skole.

Gitt at statsråden er opptatt av kontinuitet i tjenestene, som vi har vært innom, og enig i at dyktige ansatte med faglig kompetanse er en forutsetning for å lykkes med barnevernet: Vil statsråden vurdere å gjennomføre et lignende pilotprosjekt eller noe i nærheten av dette for å sikre oss tilstrekkelig antall ansatte med riktig kompetanse i barnevernet?

Statsråd Kjersti Toppe [11:09:36]: Det vil eg gjerne høyra meir om før eg kan seia ja eller nei til det, men

det kan vera interessante prosjekt der. Det får vi snakke om utanfor denne salen, vi kan ta ein prat om det.

Så vil eg seia følgjande: No snakkar vi veldig mykje om utdanning og søkjarar til studium og slikt, men det som er nesten mi største bekymring, er at det er altfor mange av dei som utdannar seg, som forsvinn frå yrket. Det er altfor stor «turnover» i barnevernet i dag, det er altfor mange unge nyutdanna som jobbar eitt år og så forsvinn, anten til andre tenester eller vekk frå barnevernet. Så det som er like viktig som å sørgja for at ein får utdanna dei som skal jobba i barnevernet, er å behalda dei, og det vil òg vera ein stor prioritet frå mi side i den jobben eg har.

Presidenten [11:10:37]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:10:38]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:10:42]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 5, fra representanten Ola Elvestuen til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av landbruks- og matministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist. Spørsmålet blir, etter anmodning fra landbruks- og matministeren, flyttet og besvart før spørsmål 11, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 6, fra representanten Margret Hagerup til arbeids- og inkluderingsministeren, vil bli besvart av næringsministeren på vegne av arbeids- og inkluderingsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 8, fra representanten Emma Georgina Lind til helse- og omsorgsministeren, vil bli tatt opp av representanten Ingvild Wettrhus Thorsvik.

Spørsmål 9, fra representanten Turid Kristensen til kultur- og likestillingsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 14, fra representanten Tobias Drevland Lund til kommunal- og distriktsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Frank Edvard Sve (FrP) [11:11:01]: «I 2022 var konsumprisindeksen 5,8 pst., prisstigningen på matvarer var 11,5 pst., prisstigningen på strøm var 19 pst., prisstigningen på bensin 29,4 pst. og prisstigningen på

diesel hele 39,5 pst. I 2022 ble strømkundene kompensert med mer enn 30 mrd. kr. Bilistene og næringslivet ble ikke kompensert for de vanvittige prisøkningene på bensin og diesel på hele 29,4 og 39,5 pst.

Når har statsråden tenkt å kompensere bilistene og transportnæringen og næringslivet for øvrig for de skyhøye prisstigningene på bensin og diesel?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:11:41]: Det har vært veldig viktig for regjeringen å føre et ansvarlig økonomisk opplegg som bidrar til å få prisstigningen ned. Prisstigningen er fortsatt høy. Sammenligner vi oss med en rekke andre europeiske land, er heldigvis prisene i Norge lavere – de ligger i det lavere nivå når vi sammenligner med andre europeiske land. Vi ser også, når vi sammenligner med f.eks. Sverige og Finland når det gjelder mat, at vi til nå har hatt en mye lavere prisstigning på mat enn de har hatt, og det er bra.

Så er det riktig, som representanten Sve sier i sitt spørsmål, at vi har brukt ganske mye midler på en sikringsordning for strøm. Vi mener det var riktig at vi fikk det på plass fort. Fortsatt er det krevende for mange, men det var iallfall en sikringsordning som gjorde at man fikk dempet noen av utfordringene. Vi reduserte også elavgiften med en gang vi overtok regjeringsmakten, for vi syntes at det nivået som Fremskrittspartiet og Høyre hadde lagt elavgiften på, var for høyt.

Så har vi nå i forbindelse med skatteoppgjøret for i år brukt mye tid på å informere bilister og andre reisende om at vi har økt reisefradraget vesentlig. Det ble strammet inn av Fremskrittspartiet og Høyre, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, med en klimabegrunnelse, for de mente at folk skulle reise mindre og pendle mindre. Derfor strammet man inn reisefradraget for dem som hadde høye reisekostnader. Det er Senterpartiet og Arbeiderpartiet uenig i, og vi har økt reisefradraget betydelig. I 2022 reduserte vi bunnbeløpet fra 23 900 til 14 000 kr, og vi økte kilometersatsen. Vi lagde en felles sats, sånn at også de som reiser langt, skulle få mer glede av reisefradraget. Det betyr veldig mye. Jeg håper mange har husket å benytte seg av reisefradraget. Vi har brukt mye tid de siste ukene på å informere folk om det.

I tillegg har vi vært opptatt av drivstoffprisen, og spesielt anleggsbransjen har en høy andel bruk av drivstoff. Derfor fjernet vi hele grunnavgiften i årets budsjett. Forrige regjering med Fremskrittspartiet i spissen økte grunnavgiften kraftfullt. Det var noe av det første Siv Jensen gjorde da hun ble finansminister. Vi har fjernet hele avgiften, 1,76 kr per liter. Det fikk vi massiv kritikk for, spesielt fra partiet Høyre, som er den foretrukne samarbeidspartneren til Fremskrittspartiet. Vi reduserte også avgiftene på vanlig diesel. Det var mindre beløp,

men avgiftene gikk ned. Da fikk vi også massiv kritikk av samarbeidspartiet til Fremskrittspartiet, Høyre. Det forklarer også noe at da Fremskrittspartiet satt med makta, økte man f.eks. grunnavgiften, mens vi fjerner den. Vi har også gjort flere tiltak for at ikke minst den bransjen som har blitt rammet hardest, anleggsbransjen, skal komme seg gjennom denne tiden med minst mulig ulempe.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:14:32]: Det er ganske fantastisk at finansministeren snakkar mest om snøen som fall i fjor og ei tidlegare regjering då drivstoffprisane var på 10–11 kr, når ein no er i den situasjonen at dieselpreisane kan vere både 22, 23 og 24 kr, og også endå høgare. Det er ganske spesielt.

Realitetane er at statskassa vert overfylt med pengar. Ein har høg oljepris og høg drivstoffpris. Finansministeren snakkar om inflasjon. Andre land kuttar drivstoffavgiftene for å senke inflasjonstrykket. Kva er det som gjer at finansministeren ikkje ønskjer å kutte avgifter på drivstoff, noko som hadde verka inflasjonsdempande?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:15:15]: Representanten Sve må forholde seg til den virkeligheten som er for avgiftspolitik. Jeg skjønner at det er slitsomt å bli minnet på at Fremskrittspartiet valgte å bruke sin regjeringsmakt på å øke avgiftene, f.eks. grunnavgiften på drivstoff. Nå fjernet vi hele, vi fjernet ikke deler av den, 100 pst. av den avgiften er borte. Selvfølgelig har det en betydning at vi fjernet en avgift som var på 1,76 kr per liter.

Det som er greia nå, er at de endringene vi har sett i drivstoffpriser det siste året, skyldes ikke endret avgiftsnivå, det skyldes den generelle kampen om å få tak i drivstoff i Europa. Det betyr mye mer enn det som har skjedd med avgiftene. Selv om vi reduserte grunnavgiften med 1,76 kr per liter, er det fortsatt en høy kostnad for anleggsdiesel, og det er også en høy kostnad på øvrig diesel. Det skyldes helt andre forhold enn avgiftspolitikken, for denne regjeringen har holdt det generelle avgiftsnivået på drivstoff stabilt, og man har kuttet grunnavgiften på anlegg 100 pst.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:16:18]: Finansministeren er veldig oppteken av å vise til kva vi har gjort, og minne meg på forskjellige ting. Eg kan òg minne finansministeren på kva Senterpartiets Marit Arnstad sa i 2021: at det ikkje var aktuelt å sitje i ei regjering som auka bensinprisen til 20 kr. Ein slik bensinpris vil øydeleggje heile legitimiteten til klimapolitikken ute i det norske folk, sa ho.

Det er freistande å minne finansministeren på at Senterpartiet klart og tydeleg har sagt at dei ikkje kan sitje i ei regjering viss drivstoffprisane – bensinprisane –

er over 20 kr per liter. Det er jo viktig å snakke sant. Då er mitt spørsmål til finansministeren: Kvifor sit Senterpartiet i regjering den dag i dag?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:17:04]: Hvis representanten Sve hadde tatt seg bryet med å lese artikkelen, ikke bare sitere deler av den, sto det rett og slett at vi ikke skulle ta nye avgiftsgrep som økte drivstoffprisene på den måten. Det har vi ikke gjort, vi har tatt avgiftsgrep som reduserer kostnadene på deler av norsk drivstoff. Vi har redusert den såkalte veibruksavgiften, og som jeg sa i stad, reduserte vi grunnavgiften med 1,76 kr per liter. Det er noe annet enn det Fremskrittspartiet noen gang gjorde i sine budsjetter.

Det er verdenssituasjonen som har gjort at prisene er høyere nå, det er på grunn av kampen om drivstoff og at veldig mye diesel, spesielt, har vært brukt til å kjøre ulike kraftverk i Europa. Heldigvis har dieselpriisen nå vært litt på vei ned, og prognosene framover tilsier at dieselpriisen er på vei ned. Det gleder meg.

Spørsmål 2

Svein Harberg (H) [11:18:03]: Jeg vil løfte følgende spørsmål til statsråden for forskning og høyere utdanning:

«I en verden med behov for rask omstilling og nye kompetansebehov er lang behandlingstid hos NOKUT en utfordring. NOKUT opplever selv at de er en propp i systemet og peker på for få ressurser. Det er nå et nytt kompetansebehov i forbindelse med satsingen på batteriproduksjon. Fagskolen i Agder sendte i september 2022 søknad om akkreditering av batterimoduler. De har nå fått varsel om mulig behandling i juni (tar 9 måneder).

Hva vil statsråden gjøre for å sikre fortgang i behandlingen hos NOKUT slik at nødvendig utdanning kan komme i gang?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:18:53]: Det er helt riktig, som representanten Harberg påpeker, at saksbehandlingstiden er i overkant lang i NOKUT. Hvorvidt det blir tilført ekstra ressurser eller ikke, vil vi komme tilbake til i revidert nasjonalbudsjett og i de ordinære budsjettene på vanlig vis, men det er i aller høyeste grad et problem som regjeringen erkjenner, og som vi allerede har tatt tak i.

I tildelingsbrevet for 2023 ber vi NOKUT om å prioritere søknader fra fagskoler som gjelder akkreditering av studietilbud, og vi har tett og løpende kontakt med NOKUT for å følge opp både tildelingsbrev og budsjett.

Det er viktig å tenke både på kort og på lang sikt. Det med å få tatt unna køen på kort sikt gjennom ulike tiltak,

det være seg å prioritere akkreditering eller å få opp kvaliteten på søknadene slik at de krever kortere tid, og ikke minst oppfordre til at fagskolene sørger for å få fagområdeakkreditering som gir dem selv mulighet til å foreta de aktuelle godkjenningene, er viktig. På lengre sikt har regjeringen allerede varslet at vi nå til sommeren kommer til å legge fram et lovforslag som åpner for institusjonsakkreditering av fagskolene våre. Det vil gi dem den samme muligheten som universitetene våre har. Det betyr at de kan gjøre dette selv, uten å gå veien innom NOKUT, og at NOKUTs rolle i en slik framtid blir et rent tilsynsorgan.

Jeg er helt sikker på at vi deler målet om å få ned køen i NOKUT. Jeg er også helt sikker på at vi deler formålet, nemlig å anerkjenne den uhyre viktige rollen som fagskolene har, og at det er viktig at det ikke tar for lang tid med søknadsbehandling, rett og slett fordi det legger en brems på den dynamikken som ligger i denne sektoren knyttet til å få på plass viktige utdanningstilbud for yrkesliv og offentlig sektor.

Svein Harberg (H) [11:21:07]: Jeg takker for svaret, som har mange gode elementer i seg, og det skal statsråden få ros for. Det som er utfordringen akkurat nå, er at det nærmer seg et nytt studieår, og det er klart at det ikke er enkelt å forberede et fagskolestudium som studenter vil gå på, hvis en ikke vet hvordan det går før i juni. Det jeg har brukt som eksempel her, er batterimodulen i Grimstad, men det er flere slike utdanninger rundt om i landet. Det er noe med årssyklusen som også må ivaretas her.

Jeg oppfatter ikke at det i statsrådets svar var noe som raskt kan gi en forbedring i behandlingen av søknadene. Er det noe som statsråden konkret har sett på, slik at studietilbudet til høsten kan få i gang de modulene som næringslivet roper etter på nye kompetanseområder?

Statsråd Ola Borten Moe [11:22:09]: Det er, som jeg sa innledningsvis, slik at departementet er i kontinuerlig kontakt med NOKUT knyttet til hvordan vi skal følge opp både inneværende års budsjett, og hvordan tildeleingsbrevet er å forstå. Målet er selvsagt å få ned behandlingstiden og å få ned behandlingstiden på et slikt vis at man får mest mulig resultat igjen fortest mulig – det skulle bare mangle.

Så er det på overordnet vis slik at når det gjelder enkeltsaker og enkeltavgjørelser, er regjeringen og statsråden avskåret fra å ha meninger og instruksjonsmyndighet, og slik bør det åpenbart også være. Min jobb er å sørge for å omsette det Stortinget bevilger av penger, så effektivt og godt som mulig og sørge for at organiseringen av arbeidet er så god som mulig. Min oppfatning er at vi fremdeles har en god del å gå på, og jeg håper å

komme tilbake innen rimelig kort tid med ulike tiltak som får ned behandlingstiden betydelig.

Svein Harberg (H) [11:23:14]: Jeg takker igjen for svaret og merker meg at statsråden varsler at det kan bli endringer, slik at institusjonene selv kan dra i gang, og så bli kontrollert, og det må jeg si at jeg personlig synes er en god tanke. Helt fra jeg var i utdanningskomiteen, fra 2009 til 2013, var dette diskutert, om vi kunne gjøre det på en annen måte, og det ser jeg fram til når det kommer. Kan det være aktuelt for statsråden å se om det kan lages en pilot på noen av dem som nå venter på godkjenning, for å se om de kan få fullmakt til å sette i gang dette tilbudet, men med nøye etterkontroll og oppfølging av at tilbudet blir faglig riktig og godt for studentene?

Statsråd Ola Borten Moe [11:24:02]: Bare for å reflektere litt over tidslinja her: Vi tar sikte på å legge fram høringsnotatet, eller forslag til endring av lovtekst, nå før sommeren. Så skal det ut på høring, og så vil Stortinget bli invitert til å fatte lovvedtak i vårsesjonen, og aller helst så fort som mulig. Parallelt kommer vi til å gjøre nødvendig forskriftsarbeid, slik at dette er på plass og kan implementeres. Sektoren er selvsagt nødt til å ha på plass de kvalitetssikringssystemene som kreves selv – det er jo «trade off»-en her, som jeg er helt sikker på at Harberg er klar over. Så har man jo allerede systemet med områdeakkreditering, som gjør at fagskolene innenfor dagens system kan akkreditere tilslektede fagområder hvis de er områdeakkreditert. Jeg skal ikke avvise det, men jeg ville nå tenkt at nå ligger løpet så på linje for å få til dette slik at det ligner på det vi har i universitetene våre, og det er det som iallfall må være i hovedfokus.

Spørsmål 3

Helge André Njåstad (FrP) [11:25:17]: Spørsmålet mitt er som følger:

«Noreg har vore kjent som eit stabilt land med politisk føreseielegheit. Med Arbeidarparti-Senterparti-regjeringa opplever ikkje næringslivet dette lenger. Havbruksnæringa vaknar ein dag til nyheiter om 40 pst. ekstra skatt. Statssekretæren seier miljøteknologiordninga skal komme om nokre veker. I svar til meg opplyser statsråden at no blir det år.

Er alt dette arbeidsuhell, eller må næringslivet forberede seg på endå meir uføreseielegheit?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:25:53]: Regjeringen har en klar målsetting om økt aktivitet i havbruksnæringen. Vi vil legge til rette for videre vekst for å skape

flere arbeidsplasser, mer bearbeiding, større verdiskaping og økte eksportinntekter. Norge skal lede an i utviklingen av verdens mest produktive og miljøvennlige havbruksnæring med produksjon av mat til et verdensmarked som er i vekst.

Jeg mener at denne målsettingen er forenlig med premisset om at selskap med store overskudd, som bl.a. skyldes tilgang til fellesskapets naturressurser, bidrar mer til fellesskapet. Et flertall i havbrukskatteutvalget, nedsatt av den forrige regjeringen, anbefalte en overskuddsbasert grunnrenteskatt. Regjeringen har gjort flere viktige justeringer i utvalgets forslag som vi mener ivaretar viktige fordelingshensyn. Halvparten av inntektene skal gå til kommunesektoren, og vertskommunene vil komme bedre ut med regjeringens forslag, særlig i lys av at den forrige regjeringen reduserte vertskommunenes andel av inntektene fra havbruksnæringen. Å omfordele mer av inntektene fra havbruksnæringen til kommuner langs kysten vil gi økt aktivitet og attraktivitet i distriktssamfunnene og følger opp den politikken regjeringen gikk til valg på.

Miljømessig forsvarlig drift innenfor havbruksnæringen er vesentlig for videre vekst og verdiskaping og for å sikre at produksjonen kan videreføres i et langsiktig perspektiv. Det er ikke en tilstrekkelig test for miljøeffekten av et tiltak at den omtales som en miljøteknologiordning. Jeg vil minne om to ting:

For det første: Forslaget til ordning som den forrige regjeringen sendte på høring etter å ha tapt valget, hadde store svakheter i utforming og ville både innebære en risiko for økt samlet miljøbelastning og ytterligere komplisere et allerede komplisert tillatelsessystem.

For det andre: Det er greit å være offensiv i dag, men jeg vil minne om at den forrige regjeringen ikke etablerte en miljøteknologiordning. Representanten Njåstads parti satt med fiskeriministeren i mer enn halvparten av de åtte årene.

Det er ikke slik at jeg har skrinlagt ideen om insentiver til utvikling av miljøvennlig teknologi. Nå skal havbruksutvalget få se på hvordan vi best mulig kan skape insentiver for mer bærekraftig vekst i næringen, samtidig som de vurderer hvordan vi kan sikre en mer helhetlig forvaltning av havbruk. Dette vil kunne bidra til insentiver som er godt forankret, og som står seg over tid. Det vil gi forutsigbarhet også for aktørene. Utvalget skal levere sin rapport over sommeren.

Helge André Njåstad (FrP) [11:28:39]: Eg registrerer at statsråden tyr til det grepet som han ofte gjer, nemleg å snakka om den førre regjeringa i staden for å svara på spørsmål om kvifor denne regjeringa skapar usikkerheit for næringa.

Det er ei rekkje ting som er i spel. Det me ser er eit mønster, er at det som er bra for næringa, som miljøteknologiordninga, tek tid, det blir utsett og det lèt venta på seg. Men det som er dårleg for næringa, nye skattar, blir hasteinnført med tilbakeverkande kraft og med ei høyring der høyringsfristen er ute etter at skattane begynner å verka. Hadde det ikkje vore betre om ein hadde jobba motsett, at det som er bra for næringslivet, bra for havbruksnæringa, bra for fiskerinæringa, gjennomfører ein raskt, og det som er dårleg, legg ein i ein skuff? Kvifor skal ein gjera det på motsett måte?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:29:26]: Jeg kjenner meg ikke igjen i den beskrivelsen. Det hender nok at jeg faller for fristelsen til å minne om historien, men sammenlignet med da Fremskrittspartiet gjorde sitt inntog i regjering og gjorde akkurat det til en paradegren, tror jeg at det jeg bidrar med fra denne talerstolen, fort havner i en parentes.

Vi har store ambisjoner på vegne av havbruksnæringen. Vi har store ambisjoner på vegne av fiskerinæringen. Derfor legger vi fram politikk som skal stå seg over tid. Derfor tar det også noe tid.

Jeg vil bare minne om at forrige regjering ikke klarte å legge fram en kvotemelding før de hadde sittet i seks år. Da hadde det sittet to fiskeriministre fra Fremskrittspartiet i til sammen fire år. En miljøteknologiordning fikk man ikke på plass. De ordningene man lagde, har gitt meg en klagebunke, har gitt næringen en klagebunke, som det har tatt ufattelig mye ressurser å arbeide seg gjennom. Jeg tror at i sum, når vi kommer i mål med prosessene, vil det stå seg over tid på en helt annen måte enn det representanten Njåstads parti kan vise til.

Helge André Njåstad (FrP) [11:30:35]: Det er ikkje berre Framstegspartiet som er uroleg over den uføreseielegheita som me no ser. Òg utanlandske investorar oppfattar Noreg som stor politisk risiko. Er dette ei bekymring som statsråden deler?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:30:50]: Jeg er ikke bekymret for investeringsviljen i norsk næringsliv verken fra norske kapitalmiljøer eller fra utenlandske. Investeringsnivået er høyt i hele norsk næringsliv, og det har økt gjennom det siste året. Så i norsk næringsliv går det godt.

Vi er kjent med at inntil Stortinget har avklart grunnrenteskatten for havbruk, er det investeringer som er satt på vent. Det har jeg sagt fra første dag at vi måtte forvente når en næring får presentert en ny skatt, og den skal gjennom de demokratiske prosessene. Men jeg er trygg på at når Stortinget har behandlet den saken, vil vi se vekstkraften i havbruksnæringen enda sterkere,

og jeg har stor tro på at vi gjennom politiske grep skal klare å forsterke den veksten i årene framover.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Spørsmål 4

Fra representanten Ingjerd Schou til utviklingsministeren:

«Regjeringen har holdt tilbake 2 mrd. kr på bistandsbudsjettet for å dekke utgifter forbundet med flyktninger fra Ukraina. Statsråden har tidligere opplyst at anslaget for flyktninger kan være for lavt, og at utgiftene dermed må ventes å kunne øke ytterligere. Vårt Land skriver 14. april at antallet flyktninger kan ventes å dobles i 2023 sammenlignet med regjeringens tidligere anslag.

Hvilke ytterligere omdisponeringer på bistandsbudsjettet forventer statsråden å måtte gjennomføre som følge av dette?»

Presidenten [11:31:52]: Ingjerd Schou er ikke til stede i salen.

Spørsmål 5 vil bli besvart senere, og vi går da videre til spørsmål 6.

Spørsmål 6

Presidenten [11:32:08]: Dette spørsmålet, fra representanten Margret Hagerup til arbeids- og inkluderingsministeren, vil bli besvart av næringsministeren på vegne av arbeids- og inkluderingsministeren, som er bortreist.

Margret Hagerup (H) [11:32:30]: «Statsråden svarte meg den 26. april på mitt skriftlige spørsmål nr. 2005 (2022–2023): «Det har vært vedvarende høyt omfang av innleie i deler av arbeidslivet, særlig gjelder dette byggenæringen i Oslofjord-området. I Prop. 131 L (2021–2022) uttaler departementet at det er grunn til å anta at innleie begrunnet i at arbeidet er av midlertidig karakter er blitt benyttet i større omfang enn det arbeidsmiljøloven ga grunnlag for [...]»

Hvilket faktagrunnlag har statsråden for de dramatiske innstramminger i innleie i fylker som eksempelvis Rogaland, altså andre fylker enn Oslo?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:33:11]: Etter forslag fra regjeringen har Stortinget vedtatt innstramminger i innleiereglene som skal bidra til et arbeidsliv der faste og direkte ansettelser i et topartsforhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker er den klare hovedre-

gelen. Det bygger på stolte norske tradisjoner og den norske arbeidslivsmodellen. Et arbeidsliv preget av trygge, faste arbeidsforhold gagnar etter vår vurdering både arbeidstakerne, virksomhetene og samfunnet som helhet, og ikke minst bidrar det til produktivitetsutviklingen i landet vårt, som kommer alle til gode.

Undersøkelser viser at det generelt har vært en betydelig økning i andelen innleie siden 2004. Det tidligere innleieregelverket har etter vårt syn åpnet for en praktisering som går på bekostning av faste og direkte ansettelser. For å bygge opp under hovedregelen om faste ansettelser i virksomheten der arbeidet faktisk utføres, og for å hindre en for vidtgående innleiepraksis, har Stortinget derfor vedtatt å oppheve adgangen til innleie fra bemanningsforetak ved arbeid av midlertidig karakter. Denne lovendringen er generell og gjelder derfor likt for virksomheter i hele landet – i Stavanger som i Oslo. I forarbeidene er det bl.a. vist til at innleieadgangen bestemelsen åpnet for, kan misforstås og misbrukes og gjøre det mulig å basere et permanent bemanningsbehov på innleie.

Kartlegginger fra 2019 tyder bl.a. på at mellom 23 og 36 pst. av arbeidsgiverne kan ha leid inn arbeidstakere uten å ha adgang til det etter regelverket. Så vil jeg legge til at det ikke er brudd på innleieregelverket i seg selv som dannet grunnlaget for regjeringens forslag til endringer. Det handler igjen om å ta vare på den norske modellen, om å sørge for at det investeres i kompetanse, i trygghet, i produktivetsforbedringer og i økt økonomisk utvikling. Også Arbeidstilsynets rapport viser at innleievirksomhetene ikke alltid har gjort en vurdering av om de lovlig kan leie inn arbeidskraft fra bemanningsforetak. Etter en helhetlig vurdering er det derfor regjeringens syn at det er grunn til å anta at flere virksomheter har dekket et permanent bemanningsbehov med innleie begrunnet i at arbeidet er av midlertidig karakter. Det var nok ikke hensikten med denne loven i sin tid.

Så vil jeg gjerne minne om at det fortsatt er mulig å benytte andre fleksibilitetsmekanismer for å løse økt behov for bemanning. Ved siden av å øke grunnbemanningen med flere faste ansettelser vil det også være mulig å leie inn kompetanse fra produksjonsbedrifter, og det vil være mulig å ansette direkte midlertidig for å dekke et behov. Ikke minst har virksomheter med tariffavtale med større fagforeninger også mulighet til å avtale innleie med sine tillitsvalgte.

Det er også vedtatt særregler om innleie på enkelte områder.

Margret Hagerup (H) [11:36:14]: Jeg merker meg at det fremdeles blir sagt at «det er grunn til å anta». Faktum er at innleie har ligget stabilt på mellom 1 og 2 pst.

i veldig mange år. En nylig undersøkelse som Arbeids-tilsynet har gjennomført – når de har begynt å få hånd-hevingsmyndighet – viser jo nettopp at de møter en bransje som er langt ryddigere enn det som folk antok, og at de ofte har bedre arbeidsvilkår enn det bedrifter har.

I Rogaland er det en unison tilbakemelding fra be- driftene. Harald Minge i Næringsforeningen sier at dette vil strupe industrien på Vestlandet, og Arild Tjensvold i Jobzone Tech spurte på et møte med Rogalandsbenken om bransjen virkelig var så useriøs, eller om vi bare ble litt revet med.

Det som bekymrer meg, er at regjeringen nå eksporterer et problem som i hovedsak er basert på Oslofjord-området og byggenæringen og antakelser, til hele industrien på Vestlandet, noe som vil gå ut over deres konkurransekraft og norske arbeidsplasser. Så jeg spør igjen: Hva er faktagrunnlaget bak innstrammningene for fylker som Rogaland – og alle andre fylker enn Oslo?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:37:16]: Vi skal ta alle tilbakemeldinger fra næringslivet og næringsforeningene på alvor, og det er betydelige endringer som er foreslått. Samtidig er det betydelige endringer som er godt gjenkjennelige, fordi det normale og vanlige i Norge gjennom mange tiår har vært at vi har jobbet for faste, hele stillinger, at det er forpliktelse mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, og at en er direkte ansatt i den virksomheten en utfører oppgaver for. Det er en gjenkjennelig norsk arbeidslivsmodell, som har gjort oss til et av de mest omstillingsdyktige, produktive, lykkelige og mest nyskapende samfunnene i verden, og det er denne normaltilstanden regjeringen ønsker å komme mer tilbake til.

Så viser statistikken at det har vært en økt bruk av innleie, og det er også det tillitsvalgte og andre forteller oss. Det vil fortsatt være mulighet for fleksibilitet, fordi det norske næringslivet er mangfoldig og har ulike behov, men hovedregelen er at man skal være ansatt i den virksomheten en utfører oppgaver for.

Margret Hagerup (H) [11:38:19]: Utfordringen er jo at statistikken ikke viser at det har vært økt omfang av innleie. Innleie har ligget stabilt mellom 1 og 2 pst., og det har ligget mellom 14 og 18 pst. i byggenæringen i Oslofjordområdet.

Regjeringen Solberg strammet inn på nulltimerskontrakter, noe som gjør at de som jobber i bemanningsbyråer, nå har faste stillinger. Det en ser nå, er at disse blir sagt opp. De skal kanskje inn i en bedrift og jobbe i midlertidige stillinger – la oss si i en bedrift i Rogaland med 100 ansatte som skal ha et prosjekt gjennom tre–fire år. Den leier kanskje inn 300 personer på midlertidige kontrakter, og dette er personer som fram-

til i dag var ansatt i et bemanningsbyrå i faste, hele stillinger.

Jeg synes det er bekymringsfullt at næringsministeren ikke har en klarere oppfatning av hva som var bakgrunnen for disse innstrammningene, for vi er enige om at faste, hele stillinger er viktig. Så mitt siste spørsmål blir da: Mener ministeren at økt bruk av permitteringer, mer nedbemanning enn oppbemanning og økt bruk av midlertidighet er til det beste for arbeidstakerne i Norge og for norske arbeidsgivere?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:19]: Det er åpenbart ikke formålet med disse regelendringene. Som sagt handler det om å styrke det som er den norske modellen, og det handler om at det er lojale forpliktelser mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, og at det investeres i arbeidstakernes kompetanse. Vi ser at når tilknytningsformene til arbeidslivet blir for løse, er det en tendens til at arbeidsgiverne kan investere mindre i de ansattes kompetanse, og det motsatte fra arbeidstakersiden. Det medfører også at produktivitetsutviklingen i landet vårt kan bremses.

Derfor har regjeringen foreslått disse endringene, som altså ikke er å gå til en situasjon der det ikke er fleksibilitet, men vi strammer det opp mer i tråd med det som har vært den norske suksessmodellen. Det vil fortsatt være vesentlig adgang til å finne fleksible løsninger når det er behov for det. Det har jeg full tillit til at næringslivet sammen med partene i arbeidslivet vil finne ut av.

Det er lovendringer som nå trer i kraft, og så får vi følge med på hvordan dette utvikler seg – til det beste for både arbeidstakere og arbeidsgivere.

Spørsmål 7

Bård Hoksrud (FrP) [11:40:39]: «Riksrevisjonen har besluttet å granske Helseplattformen fordi de mener den kan ha bidratt til redusert pasientsikkerhet og mindre effektiv pasientbehandling.

Hvordan kan statsråden la Helseplattformen leve sitt eget liv og innføres i nye kommuner samtidig som pengene renner ut og problemene får seg opp?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:40:58]: Trondheim kommunerevisjon og Riksrevisjonen er enige om å sette i gang en undersøkelse av innføringen av Helseplattformen i Midt-Norge. Den konkrete innretningen på undersøkelsen er ennå ikke avklart, men jeg har merket meg at et premiss for arbeidet er å framskaffe ny informasjon som kan gi grunnlag for læring og forbedring. Undersøkelsen kan bli et verdifullt tilskudd til systemrevisjonen, den eksterne evalueringen Helse Midt-Nor-

ge selv har tatt initiativ til, og funnene til Helsetilsynet. Helse Midt-Norge har vært åpen om at utfordringene ved St. Olavs hospital har vært større enn forventet i forbindelse med innføringen av Helseplattformen. De har satt i gang et omfattende arbeid med feilretting og optimalisering av løsningen, noe jeg legger til grunn at fortsatt er i tråd med de planene de har lagt for dette.

Styret i Helse Midt-Norge vil ta stilling til en eventuell endret innføringsplan for Helse Nord-Trøndelag og Helse Møre og Romsdal den 16. mai. Det er opp til hver enkelt kommune i Midt-Norge å vurdere hvilket journalsystem de ønsker å bruke når de eventuelt ønsker å ta Helseplattformen i bruk. Behovet for bedre journaløsninger i kommunene er stort. Per i dag har i alt ti kommuner valgt å innføre Helseplattformen i tråd med innføringsplanen. Det rapporteres om flere gode erfaringer i kommunene, men som alltid ved innføring av nye systemer vil det også her være behov for feilretting og optimalisering.

Det er avdekket et større behov for feilretting og optimalisering av Helseplattformen etter innføringen ved St. Olavs hospital enn hva man hadde forventet. Helse Midt-Norge tar dette på alvor, og det er satt i gang et omfattende arbeid for å rette opp i dette. Det gjøres en betydelig innsats for at man skal ivareta pasientsikkerheten til pasientene våre.

Bård Hoksrud (FrP) [11:43:07]: Jeg er også enig i at det er bra at både Trondheim kommune og Riksrevisjonen nå gjennomfører en gransking av det som har skjedd, og at man forhåpentligvis kan ta med seg læring av det.

Jeg registrerer at statsråden sier at dette er svært godt mottatt. I forrige uke var og jeg besøkte ansatte i Levanger kommune, som ganske nylig har tatt i bruk det nye systemet. De opplever altså at man kan risikere å måtte bruke opp mot en time ekstra hver eneste dag for å sørge for å rapportere og skrive inn i journalsystemet. Mener statsråden at dette er mer effektivt og mer riktig, og at dette sikrer tryggheten til pasientene, når man også ser bekymring om når man fører inn ting? Det var jo bl.a. 16 000 brev fra St. Olavs hospital som ikke kom ut til dem de skulle ut til. Kan man da stole på et sånt system? Og hvordan kan statsråden sitte stille og bare la Helse Midt-Norge og Helseplattformen AS få lov til å holde på med dette, uten å gripe inn?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:44:09]: Det er Helse Midt-Norge og kommunene – nå nevnte jo representanten Hoksrud Levanger kommune – som har tatt beslutningen om å gå til en felles anskaffelse av dette journalsystemet. De fikk et midlertidig lån av den regjeringen representanten Hoksrud var en del av, for å gjennomføre denne anskaffelsen, så dette er jo et prosjekt

som er planlagt over mange år, og som man også har planlagt for at vil bli krevende å innføre. Så har det blitt mer krevende enn forutsatt, og da er det viktig at de som har ansvaret og sitter med beslutningen lokalt, også tar ansvaret for at feil blir rettet, sammen med leverandøren av dette systemet. Det tenker jeg er den beste måten å ivareta pasientene på. Det er pasientene man moderniserer journalsystemene for. Det er pasientene som skal ivaretas av helsetjenesten.

Bård Hoksrud (FrP) [11:45:07]: Jeg har lyst til å utfordre statsråden på de økonomiske kostnadene. Utgangspunktet var at staten hadde stilt til rådighet ca. 2,8 mrd. kr. Kan statsråden redegjøre for hvor mye penger man nå bruker på Helseplattformen, de økte kostnadene og de økte utgiftene i forbindelse med implementeringen? Kommer staten til å bidra med det, eller er det Helse Midt-Norge som må ta den regningen? Da kommer det til å være pasientene i Helse Midt-Norge som vil få redusert pasientbehandling fordi de økte kostnadene altså gjør at man må hente det inn fra et sted hvis det ikke blir kompensert – slik at det blir pasientene som blir skadelidende. Mener statsråden at det er greit? Hvor mye er utgiftene nå til Helseplattformen, og hva regner man med at man kommer til å bruke?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:45:59]: Helse Midt-Norge orienterer departementet jevnlig om situasjonen og det pågående arbeidet rundt Helseplattformen. De detaljerte tallene representanten Hoksrud etter spør, har jeg ikke med meg til Stortinget i dag, men det kan vi sørge for at representanten får, for man har oversikt over hvor mye penger som går ut av prosjektet. Vi har i dag, sammen med statsministeren, lansert at vi kommer til å kompensere sykehusene i revidert nasjonalbudsjett, med en styrking på 6,2 mrd. kr. Det vil bidra til en bedre sykehusøkonomi over hele landet, og det vil også bidra til at Helse Midt-Norge kan gjennomføre planlagte investeringer på andre områder. Det vil også være en trygghet for den utfordringen de har fått som følge av større problemer enn forutsatt ved innføringen av Helseplattformen.

Spørsmål 8

Presidenten [11:47:03]: Dette spørsmålet, fra representanten Emma Georgina Lind til helse- og omsorgsministeren, vil bli tatt opp av representanten Ingvild Wethrus Thorsvik.

Ingvild Wethrus Thorsvik (V) [11:47:13]: «Helse- og omsorgsministeren opplyste følgende til Stortinget i november 2022, jf. skriftlig spørsmål nr. 265 (2022–

2023): «[...] for at befolkningen som heilhet skal ete meir i samråd med kostråda frå Helsedirektoratet – må dei aller fleste ete meir fisk, grove kornprodukt, frukt og grønnsaker, og avgrense inntaket av raudt og omarbeidd kjøtt.»

Står statsråden fast på at de aller fleste må avgrense inntaket av rødt kjøtt, og legger statsråden dette til grunn for regjeringens folkehelsepolitikk, uansett hva landbruks- og matministeren måtte mene om saken i media?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:47:51]: Jeg vil takke for spørsmålet fra representant Lind, målbåret av representanten Wetrhus Thorsvik.

Usunt kosthold er en av de viktigste risikofaktorene for utvikling av ikke-smittsomme sykdommer som kreft, diabetes og hjerte- og karsykdom. Derfor er kostholdsrådene sentrale for folkehelsearbeidet i Norge og må være førende for myndighetenes kostholdsarbeid. Dette er det enighet om i regjeringen.

I Norge er det Helsedirektoratet som utgir kostholdsråd. De anbefaler et balansert kosthold med begrensede mengder rødt og bearbeidd kjøtt. Nasjonale undersøkelser viser at vi spiser for lite frukt, bær, grønnsaker, grove kornprodukter og fisk, og at enkelte grupper, spesielt mannfolk, spiser mer rødt og bearbeidd kjøtt enn det som er anbefalt som maksimumsgrense. Vi vet f.eks. at mellom en fjerdedel og en femtedel av voksne menn spiser dobbelt så mye rødt kjøtt som anbefalt. Disse gruppene kan derfor ha en helsemessig fordel av å redusere sitt inntak av rødt og bearbeidd kjøtt. Samtidig vet vi at kjøtt inneholder veldig mange nyttige næringsstoffer som vi har behov for, og som kan være vanskelige å få i seg på annen måte dersom man ikke er spesielt opptatt av eller har god kunnskap om ernæring. Det er derfor ikke snakk om at alle skal la være å spise kjøtt, men de aller fleste menn og noen kvinner kan med fordel spise mindre.

Det er viktig for regjeringen å gjøre det lettere for alle å ta valg som fremmer god helse. Dette skriver vi om i folkehelsemeldingen som vi lanserte rett før påske. Der varsler vi også at vi setter i gang et eksternt utredningsarbeid for å få anbefalinger om hvilke grep som vil ha størst effekt når det gjelder å få folk til å følge kostrådene. De norske kostrådene er en viktig premissgiver for dette arbeidet, og skal fremdeles ligge til grunn for regjeringens folkehelsepolitikk.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [11:50:09]: Om denne rapporten som har kommet som grunnlag for denne kostholdsrådprosessen, har landbruksministeren bl.a. uttalt at hun er veldig skeptisk til prosessen, og at hun mener det polariserer debatten veldig å komme med råd om hvor mange gram kjøtt man skal spise i løpet av en uke.

På fredag gikk Helsedirektoratets leder for arbeidet med kostholdsrådene ut i Aftenposten og uttalte bl.a. følgende:

«Jeg reagerer når en minister uttrykker at hun er veldig skeptisk til prosessen og sår tvil om kunnskapsgrunnlaget for de rådene vi gir. Da vil jeg ta til motmæle. Det er kunnskap som ligger til grunn for rådene vi gir. (...) [V]i har ingen tradisjon i Norge for å påvirke vitenskapelige prosesser etter politiske interesser. (...) Det er skummelt om vi beveger oss i den retningen.»

Landbruksministeren har åpenbart ikke noe problem med å bevege seg langt inn på helseministerens og klimaministerens område, så nå er det full forvirring om hva regjeringens politikk egentlig er på folkehelse og kosthold. Jeg mener derfor det er viktig at statsråden kan klargjøre det.

Er statsråden enig i denne kritikken som kommer fra Helsedirektoratet til landbruksministeren?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:51:12]: Jeg mener at det ikke er noen forvirring om hva som er regjeringens folkehelsepolitikk. Vi har nettopp lagt fram en stortingsmelding for Stortinget om folkehelse. Den ligger nå til behandling i helse- og omsorgskomiteen.

Jeg har forståelse for at landbruks- og matministeren er opptatt av å ivareta interessene til sin sektor. Det er en landbruks- og matministers jobb.

For regjeringen er det viktig at kostholdsrådene både er kunnskapsbaserte og bygger på et oppdatert vitenskapelig grunnlag. Kostrådene skal i første rekke bidra til å fremme god helse. Det er ikke en oppgave for politikere å bestemme hvor mange gram kjøtt kostrådene skal anbefale, men det er en politisk oppgave å bestemme hvilke aspekter som skal ligge til grunn for de norske anbefalingene. I Norge kommer vi primært til å vektlegge helsegevinsten av kostholdsanbefalingene.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [11:52:15]: Samtidig som myndighetene formidler ut helseråd, hvor det bl.a. i dag tilrådes å spise mindre rødt kjøtt av helseårsaker, har man samtidig flere opplysningskontor, bl.a. Matprat, som sier at folk skal spise mer kjøtt og andre animalske produkter. Opplysningskontorene finansieres over fondet for omsetningsavgift, og denne avgiften kreves inn i oppgjøret til primærprodusentene med hjemmel i omsetningsloven. Staten pålegger bøndene denne avgiften – det er ikke valgfritt – selv om disse opplysningskontorene ikke blir finansiert av staten.

Er statsråden enig i at det er et paradoks at staten er med på å tilrettelegge for at det oppfordres til å spise mer animalske produkter via opplysningskontor, samtidig som gjeldende kostholdsråd sier at vi burde spise mindre rødt kjøtt?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:53:04]: Jeg mener det er bra at vi har en samfunnsmodell hvor vi i en så viktig næring som landbruket og det å produsere mat, har systemer på plass for både å ansvarliggjøre næringen og at myndighetene og næringen kan jobbe i fellesskap mot felles mål.

Når det gjelder kostrådene: De er basert på en helsegevinst – hva som er godt for oss – fundert på kunnskapsbaserte og vitenskapelige beregninger. Det er det Helsedirektoratet som har ansvaret for å utarbeide. De er godt i gang med å planlegge hvordan kostholdsanbefalingene skal være i Norge etter at de nordiske landene har kommet med sine ernæringsanbefalinger. Jeg har tillit til at dette blir en god prosess, og at regjeringen slutter opp om og viderefører den folkehelsepolitikken vi har rammet inn i folkehelsemeldingen, og som Stortinget nå har til behandling.

Spørsmål 9

Fra representanten Turid Kristensen til kultur- og likestillingsministeren:

«Det utvidede reklameforbudet for utenlandske spill betyr mindre behov for profilering av Norsk Tipping for å motvirke spillavhengighet i Norge. Forbudet mot markedsføring av utenlandske spill, som trådte i kraft 1. januar 2021, får stadig sterkere effekt. Det er derfor mindre behov for markedsføring og profilering av Norsk Tipping tilbud til forbrukerne.

Hva synes statsråden om at Norsk Tipping bruker store pengesummer på markedsføring?»

Presidenten [11:54:08]: Spørsmål 9 er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 10

Geir Jørgensen (R) [11:54:24]: «I Chile profiterer Statkraft på energipolitikken innført under militærregimet til Augusto Pinochet. Pinochets diktatur var preget av aggressiv privatisering og liberalisering, deriblant av kraftressursene. Private selskap tok over utbygging, drift og eierskap, og det er disse Statkraft har kjøpt seg inn i. Konesjonene gitt av militærregimet kan i seg selv være tvilsomme, og det kan stilles spørsmål ved deres legitimitet.

Kan statsråden forsikre om at Statkrafts engasjement i Chile ikke bryter med grunnleggende menneskerettigheter?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:55:04]: Takk for spørsmålet.

Jeg kan forsikre spørsmålsstilleren om at regjeringen tar ivaretagelse av menneskerettigheter på det aller største alvor. Når det gjelder statens rolle som eier, la vi i fjor høst fram regjeringens eierskapsmelding. Den ble nylig behandlet i Stortinget, med et bredt flertall. Der framkommer det helt tydelig at vi er opptatt av å fremme ansvarlighet i alle selskaper vi har eierskap i, og at vi som eier har tydelige forventninger – og enda tydeligere forventninger enn før – om at selskapene skal være ledende i arbeidet med ansvarlig virksomhet, og at selskapene selvfølgelig respekterer menneskerettighetene. Jeg vil understreke at når vi sier at selskapene skal være ledende, betyr det at de skal være bedre enn de andre.

Å respektere menneskerettigheter innebærer at selskapene arbeider i tråd med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, UNGP. Det innebærer prinsipper i ILOs kjernekonvensjoner og relevante kapitler i OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. De skal følges. Det gjelder både i selskapets egen virksomhet og – har vi understreket – også i leverandørkjeden. Større selskaper har, som vi vet, også lovfestede plikter i henhold til åpenhetsloven. Vi forventer videre at selskapene gjennomfører aktsomhetsvurderinger i tråd med de beste, anerkjente metoder.

Det framgår også av eierskapsmeldingen at det er styret og ledelsen i selskapene som har ansvaret for selskapenes drift og for de operasjonelle vurderingene. Det gjelder også for selskapenes arbeid med ansvarlig virksomhet. Slik må det være.

Statkraft viser til at det chilenske kraftmarkedet først ble deregulert under Pinochet, rundt 1980. De viser videre til at dagens chilenske kraftsystem og kraftmarked hovedsakelig er et resultat av energipolitikken som er ført etter at demokratiet igjen ble innført og det ble gjennomført demokratiske valg i 1990. Statkraft forteller at det eldste av Statkrafts anlegg i Chile ble satt i drift i 2010, altså 20 år etter at militærdiktaturet ble avvirket og de første demokratiske valgene ble holdt. Dette kraftverket og et kraftverk som ble åpnet to år senere, ble bygd ut av et konsortium der Norfund, statens investeringsfond for utviklingsland, og Statkraft deltok sammen gjennom selskapet SN Power. Statkraft har i dag 50 pst. eierandel i disse anleggene. Det tredje kraftverket Statkraft er involvert i, ble satt i drift i 2012, altså 22 år etter at de første demokratiske valgene ble holdt. I tillegg har Statkraft ett vannkraftverk som er under bygging, og de utvikler også vindkraft i Chile.

Chile har også mål innenfor klima. De har sagt at de skal fase ut alt kull innen 2035. Det betyr at det må investeres mer i fornybar energi.

Geir Jørgensen (R) [11:57:42]: Jeg takker for svaret.

Vi har langveisfarende besøk i Norge i disse dager. Dette er lederne for mapuche-samfunnene som er berørt av Statkrafts utbyggingsplaner i et område som er helt essensielt for dem. Dette er livsnerven i deres samfunn og kultur. Kravet fra mapuche-lederne er at Statkraft må ut av dette utbyggingsprosjektet, de må ut av elva Pilmaiquen, og vi framstår i deres øyne som en pill råtten imperialist i land langt vekk fra vårt eget. Samtidig har vi sett det samme Statkraft være pådriver for å drive reineierne vekk fra sine tradisjonelle områder i Fosen.

Hvis vi skal klare det grønne skiftet og ha legitimitet i befolkningen, er det vel legitimt å stille spørsmålet om ikke de verste prosjektene nå bør skrotes.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:58:45]: Det er som sagt selskapene som må gjøre disse vurderingene, men de må gjøre dem med en klar forståelse og anerkjennelse av statens forventninger. Et bredt flertall i Stortinget har altså tydeliggjort de forventningene. Vi skal være ledende på bærekraft, vi skal respektere menneskerettigheter, og vi skal gjøre aktsomhetsvurderinger.

Når det gjelder det konkrete prosjektet i Chile, Los Lagos-prosjektet, er det omtalt i Statkrafts egen årsrapport for 2022. Statkraft har gjennom diverse medieoppslag også fortalt sin versjon av saken. Når det er sagt, er det fortsatt enkeltdetaljer vi ikke har full oversikt over, både når det gjelder denne kjente demonstrasjonen, og kanskje også når det gjelder hvilken dialog som har vært med de berørte gruppene.

Jeg kan være helt klar på at departementet kommer til å følge opp denne saken videre i vår eierdialog med Statkraft. Vi er tydelige på forventningene, samtidig som vi må være tydelige på at ansvaret ligger i det enkelte selskap, og at Chile gjennom sine demokratiske institusjoner har invitert utenlandske investeringer for å sikre kraftproduksjonen.

Geir Jørgensen (R) [11:59:50]: Jeg registrerer at statsråden gjentatte ganger viser til selskapene og selskapenes vurdering, men dette er ikke så enkelt. Dette er vårt eget selskap, dette er et norsk statlig eid selskap, og det er et politisk ansvar for hvordan disse selskapene opererer, både ute og hjemme.

Sett i lys av saken i Fosen og nå saken i Chile – hvordan synes statsråden at punktet i Hurdalsplattformen om at Norge skal være et foregangsland for urfolks rettigheter, står seg?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:00:32]: Jeg er stolt over at Norge gjennom flere tiår har vært helt sentrale i styrkingen av nettopp urfolks rettigheter. Derfor er det også viktig at vi understreker disse forventningene i ei-

erskapspolitikken. Det gjør vi. Samtidig må ethvert selskap gjøre sine egne vurderinger om aktsomhet, de må vurdere sine risikoer, og de må selv sørge for at de involverer alle berørte parter. Statkraft viser selv til at de i stort har hatt god dialog med ulike involverte, men at de har hatt problemer med å komme i kontakt med enkelte.

Vi følger som sagt dette opp i dialogen med selskapet, og jeg ønsker å ha så god oversikt som mulig, selv om dette er selskapets ansvar.

Samtidig må vi være klare på at selskapene må forholde seg til de reglene som gjelder i ethvert demokratisk land, og selskap som opererer i land som ønsker å øke sin fornybarproduksjon, må også ha forutsigbarhet for at det er mulig å gjennomføre, slik at en kan sikre kraft til den chilenske befolkning på en klimavennlig måte, noe som også er i tråd med Parisavtalen og forpliktelsene der.

Presidenten [12:01:37]: Da går vi tilbake til spørsmål 5.

Spørsmål 5

Presidenten [12:01:47]: Dette spørsmålet, fra representanten Ola Elvestuen til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av landbruks- og matministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Ola Elvestuen (V) [12:01:55]: Dette er kanskje et litt underlig spørsmål å stille landbruksministeren:

«Kan klima- og miljøministeren bekrefte at Landbrukets klimaplan er en forpliktende del av Norges helhetlige plan for å kutte klimautslipp fram mot 2030, og at punkt i denne avtalen som klima- og miljøministeren er konstitusjonelt ansvarlig for, ikke kan oppheves av landbruks- og matministeren gjennom medieutspill?»

Statsråd Sandra Borch [12:02:31]: Organisasjonene i jordbruket inngikk en intensjonsavtale om klima med Solberg-regjeringen i juni 2019, der tidligere klima- og miljøminister Ola Elvestuen var en av de ansvarlige statsrådene som signerte avtalen. Den setter et mål om at utslippene skal reduseres, og at opptaket av karbon skal økes tilsvarende 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i perioden 2021–2030.

I regjeringens klimastatus og -plan understreker regjeringen at intensjonsavtalen med jordbruket er utgangspunktet for regjeringens klimaarbeid i jordbrukssektoren. Det er ingenting som tilsier at denne planen skal oppheves på bakgrunn av mine medieutspill.

Regjeringen har en ambisiøs klimapolitikk med store ambisjoner for enkeltsektorer og næringer i Norge.

Som representanten Elvestuen er kjent med, omfatter intensjonsavtalen også forbrukerendringer, som også indirekte kan gi utslippskutt i jordbruket. Som regjeringen orienterte Stortinget om i fjorårets klimastatus og -plan, arbeider regjeringen med å styrke og videreutvikle arbeidet med et sunt og ikke minst bærekraftig og klimavennlig kosthold.

Klimaavtalen med landbruket er viktig, og intensjonsavtalen med landbruket er viktig. Det har vært viktig for regjeringen å fylle landbrukets verktøykasse med verktøy for å kunne nå de klimamålene.

Så intensjonsavtalen ligger fortsatt fast for regjeringen.

Ola Elvestuen (V) [12:04:03]: Det blir interessant, jeg var med på å skrive under denne avtalen. Der er det som sagt et mål at man skal kutte 5 millioner tonn med et eget regnskap. Det er et ansvar hos landbruket, men det er også et ansvar hos regjeringen.

Det er særlig to punkter med tanke på regjeringens ansvar. Det ene er å kutte matsvinn med 50 pst. innen 2030. Det andre er å komme med tiltak for å nærme seg kostholdsrådene. Og så skal dette kunne følges opp i jordbruksavtalene etterpå.

Da blir mitt spørsmål igjen: Vil man komme med tiltak for å nærme seg kostholdsrådene, som i neste instans vil gi en positiv klimaeffekt i og med at det kan være med på å kutte metanutslipp dersom rådene følges, og at man også får mindre etterspørsel etter rødt kjøtt?

Statsråd Sandra Borch [12:05:08]: Jeg ser grunn til å opplyse representanten Elvestuen om at landbrukets klimaplan ikke er det samme som intensjonsavtalen. Landbrukets klimaplan ble utarbeidet i 2022, og det er jordbruket selv som har laget en plan for hvordan de skal følge opp intensjonsavtalen med staten.

Når det kommer til kostholdsråd, er jeg opptatt av at vi skal ha kostholdsråd i Norge, men jeg er også opptatt av at vi skal legge til rette for matproduksjon. Da er det etter min mening bedre at vi produserer norsk kjøtt, enn at vi f.eks. importerer det vi spiser. Her må vi tenke begge deler.

Så er jeg helt enig med representanten i at vi også er nødt til å bidra for å få opp produksjonen av frukt og grønt i Norge. Vi ser nå store utfordringer internasjonalt med at man har mangel på grønnsaker i land som har vært gode på grønnsaksproduksjon tidligere. Så her er jeg opptatt av at det ikke er enten–eller, vi må klare å gjøre begge deler. Da er det flere elementer som må løftes, som matsvinn og en bærekraftig norsk matproduksjon med lavest mulig klimaavtrykk.

Ola Elvestuen (V) [12:06:17]: Her sier landbruksministeren nettopp det som går imot klimaavtalen. Klimaavtalen er tydelig på at vi skal søke å nærme oss kostholdsrådene, og dette er ikke bare norske kostholdsråd. Jeg sitter som leder i utvalget for et holdbart Norden i Nordisk råd, og dette er nordiske kostholdsråd og kostholdsråd for en befolkning på 27 millioner mennesker. Det er klart at å redusere forbruket av bearbeidet kjøtt og rødt kjøtt her vil ha en klimaeffekt. Det er et viktig klimatiltak å gjøre dette. Klimaeffekten kommer i et sunnere kosthold, men med en oppfølging i landbrukspolitikken som gjør at produksjonen av rødt kjøtt går ned.

Da blir mitt spørsmål igjen: Er det slik at landbruksministeren i hvert fall ikke setter noen begrensninger for at klima- og miljøministeren kan jobbe aktivt for å redusere forbruket av rødt kjøtt og bearbeidet kjøtt?

Statsråd Sandra Borch [12:07:21]: Nå er det faktisk slik at forbruket av rødt kjøtt har gått ned i Norge de siste årene. Og så er det slik at vi må produsere det forbrukerne etterspør. Da er jeg opptatt av at når vi spiser kjøtt i Norge, som vi fortsatt skal gjøre framover, er det bedre å spise norsk kjøtt enn å importere kjøtt. Så er det ikke noen direkte motsetning mellom det og kostholdsrådene. Når det gjelder eksempelvis de nordiske kostholdsrådene, som tar utgangspunkt i utslipp fra en gjennomsnittlig internasjonal ku, vet vi at norske kyr har mindre utslipp. Det er mye bra arbeid som skjer på det området for å få klimagassutslippene ned. Vi er også nødt til å ta nasjonale hensyn når vi vurderer kostholdsrådene, som kommer nå i juni.

Presidenten [12:08:13]: Da går vi videre til spørsmål 11.

Spørsmål 11

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:08:23]: Eg vil fortsetje der representanten Elvestuen sleppte, med det følgjande spørsmålet:

«I klimaavtalen mellom regjeringa og landbruket, ein gjensidig forpliktande avtale som er ein del av klimaplanen for å oppnå Noregs internasjonale forpliktingar om klimakutt før 2030, står det at regjeringa vil arbeide for å «endre matforbruket i den norske befolkningen slik at matforbruket i størst mulig grad blir i tråd med de nasjonale kostholdsrådene».

Kan statsråden stadfeste at dette punktet i Landbrukets klimaplan står fast, også dersom dei internasjonale kostholdsråda tilrår redusert forbruk av raudt kjøtt?»

– Det står «internasjonale» i spørsmålet, men det skal vere «nasjonale».

Presidenten [12:09:09]: Da er det redegjort for.

Statsråd Sandra Borch [12:09:14]: Intensjonsavtalen med jordbruket ligger til grunn, også for denne regjeringen. I Hurdalsplattformen presenterer vi en ambisiøs klimapolitikk, og vi vil innføre konkrete mål for utslippskutt for hver enkelt sektor og næring i Norge. For jordbruket er det målet i klimaavtalen som legges til grunn. Det er et viktig mål, og jordbruket gjør mye bra på dette feltet for å vise resultater. Jeg vil berømme jordbruket for at de er svært offensive i sitt arbeid med å nå målet i klimaavtalen, noe også representanten Bjørlo kan lese ut av jordbrukets krav til jordbruksforhandlingene i år.

Jordbruket har utarbeidet sin plan for oppfølging av klimaavtalen, Landbrukets klimaplan, som representanten viser til. Landbrukets klimaplan er et internt dokument for jordbruket som viser hvordan jordbruket selv skal jobbe for å nå målene i intensjonsavtalen gjennom definerte satsingsområder som tar utgangspunkt i det enkelte gårdsbruk og hva bonden selv kan gjøre. Jeg kan derfor ikke svare på om punktet i Landbrukets klimaplan står fast. Det jeg kan bekrefte, er at intensjonsavtalen mellom regjeringen og jordbruket med de punktene som inngår, står fast.

I sin plan legger jordbruket avgjørende vekt på at utslippskuttene skal realiseres uten at det skal redusere matproduksjonen i Norge. De legger derfor vekt på å redusere utslippene per produserte enhet. Et vesentlig punkt i landbrukets klimaplan er knyttet til utvikling av klimavennlig og bærekraftig fôr. Metanutslipp fra drøvtyggere er den dominerende kilden for klimagassutslipp fra jordbruket, og det pågår nå mye interessant arbeid både innenfor avl og forutvikling som vil bidra til betydelig lavere metanutslipp og samtidig gi oss den produksjonen vi ønsker. For eksempel er bruk av metanhemmere i fôr et tiltak som trolig kan tas i bruk i jordbruket om ikke altfor lang tid. Vår regjering har etablert Bionova for å følge opp klimaavtalen, og vi har fått i gang et samfunnsoppdrag for bærekraftig fôr.

Den internasjonale NNR-rapporten som nå er på høring, skal gi vitenskapelige næringsanbefalinger til myndighetene i de nordiske og baltiske landene. Den ferdige rapporten skal leveres til Nordisk ministerråd i slutten av juni, og nasjonale myndigheter skal deretter gjøre sine vurderinger. Den videre prosessen knyttet til oppdatering av de nasjonale kostholdsrådene vil vi derfor måtte komme tilbake til.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:12:03]: Eg takkar for informasjonen i svaret, sjølv om det statsråden eigentleg seier, er at ho ikkje vil kommentere dette punktet i Landbrukets klimaplan fordi det er landbruket sin

plan, ikkje ein plan som regjeringa har vore med på å utarbeide.

Difor vil eg prøve å få svar på spørsmålet frå ein annan vinkel. For nokre få minutt sidan stod helseministeren på denne talarstolen og gav ei grundig orientering om kva dei norske kostholdsråda seier om nødvendige endringar i norsk kosthald. Noko av det ho då sa, var at dei aller fleste av oss bør ete mindre raudt kjøtt enn vi gjer i dag, og det er i tråd med dagens nasjonale kostholdsråd.

Så då spør eg landbruksministeren: Er landbruksministeren einig med helseministeren i at dei aller fleste i Noreg bør ete mindre raudt kjøtt enn i dag?

Statsråd Sandra Borch [12:13:02]: Nå er det slik at vi nylig har fått tall fra budsjettnemnda som viser at forbruket av rødt kjøtt i Norge går ned. Jeg tror det er summen av det man spiser, som er viktig – at man har et variert kosthold. Det er ikke nødvendigvis slik at rødt kjøtt er direkte knyttet til et dårlig kosthold; det er variasjonen av det man spiser, som er det viktige for om man har et godt kosthold eller ikke. Det å gjøre én enkeltråvare til den store synderen her, mener jeg er feil i debatten. Her må vi ha produksjon av mest mulig mat i Norge, av det forbrukerne etterspør. Det er bedre å spise norsk kjøtt enn å spise importert kjøtt. Vi er også nødt til å legge til rette for at vi produserer mer frukt og grønt i Norge, noe som også gjør at vi får selvforsyningsgraden på mat opp.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:14:00]: Det er litt artig å høyre at den same ministeren som for nokre veker sidan dundra ut til heile den norske befolkninga at ein middag utan kjøtt er ingen middag, no står her og seier at vi ikkje må vere så opphengde i enkeltråvarer og at det ikkje er det viktige her. Det er iallfall godt at statsråden tek sjølvkritikk på det ho sa i avisa der.

Eg er einig i at det er summen av kosthaldet som er viktig – det er eg heilt einig i – men ikkje i at Senterpartiet får lov å ha kjøtmiddag kvar einaste dag, og at ein middag utan kjøtt ikkje er middag. Då vil eg likevel gjenta spørsmålet mitt. Dersom vi er einige om at det er summen av kosthaldet som er viktig, og ut frå den kunnskapen vi har om kva folk flest i Noreg et: Er landbruksministeren einig med helseministeren i at dei aller fleste i Noreg bør ete mindre raudt kjøtt?

Statsråd Sandra Borch [12:14:57]: Man kan sikkert alltid diskutere også mitt private kosthold. Jeg burde kanskje ha spist litt mindre kjøtt.

Det jeg kan si, er at i regjeringen samarbeider vi tett om mange saker, også nordiske kostholdsråd og spørsmål knyttet til folkehelse. Regjeringen har nylig lagt fram en stortingsmelding om folkehelse. Vi er nødt til å

ivareta veldig mange hensyn når vi utformer vår politikk.

Det er min klare oppfordring at et variert kosthold er det beste for hver enkelt, og så må hver enkelt gjøre en vurdering av hva man ønsker å spise til enhver tid. Så er det summen av det man putter i kroppen, som avgjør hva slags helsetilstand og helseutfordringer eller -muligheter man har.

Spørsmål 12

Rasmus Hansson (MDG) [12:16:04]: Mat er viktig, så vi fortsetter å spørre om mat:

«I jordbrukets klimaavtale forplikter staten seg til å arbeide for å «endre matforbruket i den norske befolkningen slik at matforbruket i størst mulig grad blir i tråd med de norske kostholdsradene». Ett av kostholdsradene er å begrense inntaket av rødt og bearbeidet kjøtt til 500 gram i uka. I Aftenposten 25. april sier landbruks- og matministeren at «å komme med råd om hvor mange gram kjøtt du skal spise i løpet av en uke» er å «polarisere debatten veldig».

Vil statsråden i lys av dette bryte statens forpliktelser i jordbrukets klimaavtale?»

Statsråd Sandra Borch [12:16:50]: Nå er det, som jeg har vært inne på flere ganger i dag, slik at organisasjonene i jordbruket har inngått en intensjonsavtale om klima med regjeringen Solberg i 2019. Der er det satt et mål om at utslippene skal reduseres. Denne intensjonsavtalen med jordbruket ligger også til grunn for den politikken som regjeringen fører. Jeg vil igjen bare påpeke at jeg mener det er uklokt å gjøre enkeltråvarer til synderen her. Det er, som jeg har vært inne på mange ganger tidligere, et variert kosthold som må ligge til grunn for også nasjonale kostholdsrad.

De nordiske kostholdsradene kommer i juni. De er mer generelle. Jeg mener at her må vi også ta nasjonale hensyn. Blant annet, som jeg også viste til tidligere i dag, er det sånn at en norsk ku har mindre utslipp enn en gjennomsnittlig internasjonal ku. De hensynene, og flere elementer knyttet til bærekraft, er også vi nødt til å løfte inn i kostholdsdebatten. Det er nettopp det jeg som landbruks- og matminister har prøvd å løfte den siste uken i debatten.

Jeg vil slå fast at jeg er for kostholdsrad, og jeg legger også de kostholdsradene som nå ligger til grunn, fast for den videre politikken vi skal føre, men jeg mener at det er lurt av oss også å utfordre de nasjonale elementene i de nordiske kostholdsradene, som nå er på høring og vil bli lagt fram i juni.

Rasmus Hansson (MDG) [12:18:27]: Jeg takker for svaret og registrerer at statsråden er veldig opptatt av å ikke henge ut enkeltråvarer, som hun uttrykker det, i en debatt som i aller høyeste grad handler om kjøtt. Det handler også deler av regjeringens egen Grønn bok om. Der slås det fast at det mest effektive grepet for å kutte utslipp fra landbrukssektoren, er å bidra til at nordmenn spiser mer i tråd med kostholdsradene – og altså mindre kjøtt. Det står i Grønn bok:

«Regjeringa arbeider vidare med å styrkje og vidareutvikle arbeidet med sunt, berekraftig og klimavennleg kosthald (...).»

Grønn bok refererer da også til folkehelsemeldingen. Men i folkehelsemeldingen er det ikke foreslått noen virkemidler som vil bidra til lavere kjøttforbruk. Så spørsmålet blir: Hva er det regjeringen vil gjøre for å nå målet om at flere skal spise i tråd med kostholdsradene, som altså skal være en viktig brikke i regjeringens samlede plan for å kutte klimagassutslippene?

Statsråd Sandra Borch [12:19:32]: Jeg er opptatt av at vi skal produsere det norske forbrukere vil ha. Så må vi ta med oss de nylige tallene som har kommet, om at forbruket av kjøtt i Norge faktisk går ned. Vi er nødt til å legge til rette for en produksjon av mest mulig norsk. Gitt at en skulle avvike kjøttproduksjonen i Norge, måtte en importere det kjøttet som norske forbrukere vil ha. Derfor mener jeg det er lure å produsere norsk med et lite antibiotikaavtrykk, og ikke minst med dyr som er mer klimavennlige enn en gjennomsnittlig internasjonal ku.

Rasmus Hansson (MDG) [12:20:12]: Takk igjen for svaret. Jeg tror vel de fleste vil være enige om at det ikke er akkurat denne statsrådens fortjeneste at folk spiser litt mindre kjøtt i Norge. Men alt i alt spiser fortsatt hver nordmann i snitt 27 kg mer kjøtt i året nå enn vi gjorde i 1989, ifølge Helsedirektoratet. I samme periode er både antall jordbruksbedrifter og jordbruksareal i drift blitt redusert med nesten to tredjedeler. Hvorfor, blir spørsmålet, mener statsråden da likevel at det fortsatt rekordhøye kjøttforbruket vi har i dag, er en sentral del av norsk matkultur og en forutsetning for å opprettholde jordbruk i landet?

Statsråd Sandra Borch [12:21:13]: Nå skiller ikke representanten mellom rødt og hvitt kjøtt, som er et viktig element også i denne debatten. Vi ser bl.a. at hvitt kjøtt har økt en del i Norge, og dette er kraftfôrkrevende produksjoner som er lite ute på beite. Jeg er opptatt av at vi skal produsere mat i Norge. Vi skal produsere det norske forbrukere vil ha. Der jeg mener vi har et stort potensial for å øke selvforsyningsgraden, er ved å bidra til at vi produserer mer norsk for i Norge og mer

norsk korn, og ikke minst har vi et potensial for å øke norsk frukt- og grøntproduksjon i dette landet. Det vil være viktige elementer som sikkert skal diskuteres nærmere de neste ukene – også nå når vi skal inn i et viktig jordbruksoppgjør.

Spørsmål 13

Bjørnar Moxnes (R) [12:22:29]: «Regjeringen har satt ned et strømprisutvalg som først skal levere sin utredning etter valget. Stemmer i fagbevegelsen og mange andre steder er bekymret for at utsettelse til etter valget truer venstresiden med valgnederlag.

Vil regjeringen komme med tydelige avklaringer før valget om hvilke nye grep de vil ta for å få ned strømprisene for folk og bedrifter?»

Statsråd Terje Aasland [12:22:58]: Regjeringens mål er å finne gode og langsiktige løsninger som gjør at folk kan være trygge på at det er tilstrekkelig med kraft tilgjengelig til en rimelig pris.

Som representanten Moxnes viser til, har regjeringen nedsatt et utvalg som skal utrede ulike forhold ved prisdannelsen for strøm. Utvalget skal se på og vurdere ulike modeller som kan bidra til mer stabile og forutsigbare strømpriser, og som samtidig sikrer investeringer i fornybar energi. Utvalget skal se på disse modellene innenfor handlingsrommet i EØS-avtalen og et fortsatt sterkt energisamarbeid.

Det er naturlig at utvalget også ser på hvordan forhold i andre europeiske land kan påvirke prisdannelsen på kraft i Norge. En slik utredning av strømmarkedet vil gi bedre grunnlag for å ta gode beslutninger, herunder hvordan ulike tiltak vil påvirke kraftsystemet og strømprisen i Norge, og påvirkningen fra det europeiske markedet. Dette er nødvendig for at vi ikke skal innføre løsninger som gjør situasjonen verre på sikt. Dette har regjeringen vært tydelig på.

Selv om utvalget ikke skal levere rapporten sin før i oktober, betyr ikke det at regjeringen ikke vil gjøre noe før den tid. På kort sikt har vi prioritert å få på plass gode strømstøtteordninger til husholdninger, frivillighet og landbruk. Parallelt med dette arbeider regjeringen med å styrke den norske kraftforsyningen. Vi har igangsatt en storsatsing på vindkraft til havs. Vi har gjenåpnet vindkraftkonsesjonsbehandlingen for vindkraft på land og inkluderer nå plan- og bygningsloven. Vi har lagt til rette for økning i plusskundeordningen for solkraft. Vi har også en stor satsing på energieffektivisering, for å redusere energiforbruket. Dette er tiltak som vil virke over tid.

Bjørnar Moxnes (R) [12:24:41]: En sak som har seilt opp i strømdebatten, er danmarkskablene, som også flere i Arbeiderpartiet, både Hadia Tajik og Kari Nessa Nordtun, har uttalt seg om og sagt at det ikke er gitt at de bare skal bygges på nytt når de går ut på dato, trolig i 2026. I et brev til energi- og miljøkomiteen 18. april skrev statsråden likevel til komiteen at Olje- og energidepartementet vil ta stilling til saken, altså fornyelse av disse kablene, hvis vi får den til behandling.

Vårt spørsmål er: Hvorfor tar ikke regjeringen selv initiativ til å utrede konsekvensene det kan få hvis man ikke fornyer utenlandskablene til Danmark, både med tanke på energiprisene og på kraftsystemet vårt?

Statsråd Terje Aasland [12:25:38]: Det er ennå noe tid fram til disse kablene eventuelt blir vurdert, i første instans av Statnett, som har konsesjonen i dag, og det er noen juridiske avklaringer i den forbindelse. Men hvordan utenlandskablene til enhver tid påvirker det norske kraftsystemet, hva vi har behov for, og hvordan ting virker og henger sammen, er det naturlig at en kontinuerlig har en vurdering av. Hvis det er sånn at en må ha en ny konsesjon for danmarkskablene, vil det selvfølgelig bli vurdert på helt ordinær måte om det tjener det norske kraftsystemet, og om det sånn sett er behov for den kraftutvekslingen. Så langt har disse kablene vært viktige for Norge og det norske kraftsystemet, og det er også slik at hvis det blåser mye, f.eks. i Nord-Tyskland og i Danmark, kan vi importere billig strøm i den tiden det blåser og det er høy kraftproduksjon.

Bjørnar Moxnes (R) [12:26:38]: Ja, det kan jo ha stor betydning for energiprisene, så det ville vært lurt og litt framoverlent å få det utredet, ikke bare vente på at dette kommer i 2026.

Vi vet at mange bedrifter fortsatt sliter med høye strømpriser, priser som er fire-fem ganger så høye som vi er vant til i Norge, og det er ingen ordning for bedriftene. Det har kommet fastprisavtaler, men de har ikke vært gode nok for bedriftene, og det har også regjeringen langt på vei innrømmet. Det skal komme endringer i fastprisavtalene, men når vet vi ikke. Sist uke svarte Vedum, på spørsmål fra Rødt, at man tar sikte på at endringene er klare i løpet av 2023, og det er jo lang tid. Senterpartiet vedtok på sitt landsmøte at man ønsker å bruke eierskapet i Statkraft til å presse fram bedre fastprisavtaler til bedriftene. Har statsråden en tidsplan for når fastprisavtalene med variabel mengde strøm er klare, og planlegger statsråden eventuelt andre, bedre tiltak for bedriftene?

Statsråd Terje Aasland [12:27:42]: Det er finansministeren som har det konstitusjonelle ansvaret for rammene rundt disse fastprisavtalene, og han har svart

Stortinget på det. Jeg tror hele regjeringen er opptatt av å få disse fastprisavtalene så raskt som mulig i kraft. Vi gjorde den endringen som vi gjorde, med å si at det er faktisk forbruk som skal dekkes gjennom fastpriskontraktene, som en viktig del for å imøtekomme det som er næringslivets behov. Jeg har også flere ganger sagt – og mener fremdeles – at kraftprodusentene har et stort ansvar for å bidra til at dette fastprismarkedet for næringslivet vil fungere. Der synes jeg mange kraftprodusenter har gjort en for dårlig jobb. Noen har gjort en veldig god jobb, men det gjenstår fremdeles mye, og det gjenstår også at næringslivet faktisk viser vilje til å inngå disse avtalene.

Vi har ellers brukt eierskapet i nettopp Statkraft tydelig. Næringsministeren har vært veldig tydelig overfor Statkraft på dette, og det synes jeg er veldig bra. Det vitner om aktiv næringspolitikk og aktiv tilnærming til det statlige eierskapet.

Spørsmål 14

Fra representanten Tobias Drevland Lund til kommunal og distriktsministeren:

«Eiendom Norge sin utleieprisstatistikk fra 18. april viste at leieprisene i de fire store byene steg med 4,4 pst. i første kvartal 2023. Det siste året har leieprisene steget med 10,4 pst., ifølge Eiendom Norge. En galopperende leieprisvekst rammer dem som har minst, aller mest.

Vil statsråden iverksette noen tiltak som sørger for at de nesten én million leietakerne i Norge kommer seg gjennom denne priskrisa?»

Presidenten [12:28:55]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Med det er sak nr. 2 avsluttet.

Sak nr. 3 [12:29:05]

Referat

Presidenten [12:29:05]: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.30.
